

KÖNYVEK-VILÁGA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Tahitótfalu, (Pest megye).

Főszerkesztő: VASS VINCE DR.
Felelős szerkesztő: INCZE GÁBOR.

Megjelenik egyelőre kéthavonként.
Előfizetési ára egy évre 15.000 K.

Tiszta irodalmat a tiszta magyar népnek!

A világ keveset tud arról az előnyös változásról, amely a magyar léleknek a művelődéshez való viszonyában mutatkozik.

Minden komoly embernek a figyelmébe ajánlom, hogy a *magyar nép romlottan ezrei tanulni akarnak*. Megszűnt az az ázsiai fölény, amellyel még másfél évtizeddel ezelőtt is a magyar nemzet elmaradt fiai minden műveltségi ráhatás elől elzárkóztak. A magyar nép fiai ma már a nyomtatott papirosban rejlő óriási erővel ismerősek s tudják, hogy a betüből áldás, vagy átok egyaránt hárulhat valamely nemzetre. Az egyszerű magyar embernek a világháború előtt meg volt a maga zsoltáros könyve, Szikszayja. Telenként, mikor az unalom hosszú órai ránehezettek a falura, előfizetett 23 kemény krajcárokkal a téli ujságra s ezzel aztán irodalmi igényei ki is voltak elégítve.

Ma másként van. Szegény magyar fiaink előtt hallatlan távolságokban tárult fel a nagy háborúban Verduntól Vladvosztokig a világ. A magyar katona megtanulta a betű diadalmas hatalmát és szertesztét a frontokon, duló csaták nyugvó perceiben, elővette a maga kis könyveit, ujságját és megtanult olvasni.

Muzeumok fogják megőrizni harci eszközeit, horpadt ércsisakját, végleg elhasznált puskáját, elgörbült szuronyát, szétlőtt ágyuit. De a muzeumok kincse nem lesz teljes, ha azokat a foszló ujságpéldányokat is meg nem őrzik, amelyeket az első betütől az utolsóig szegény magyar fiuk olvasgattak a világiszonyatban.

Mit akar olvasni? Mindent, aminek hasznát veheti. Már nem néz félvállról s mosolyogva azokra sem, akik okosabb, célszerűbb gazdálkodásra tanítják. Művelt, vallásos, jó gazda akar

lenni. Nem a legutolsó, de a legelső a nemzetek társaságában.

Mélységes meggyőződés, hogy soha, még Petőfi s Arany korában sem volt meg ily mértékben a nagy alkalom a magyar nép kulturális felemelésére s talpraállítására.

Minden jóra való magyar embernek össze kellene fognia ma az igazi, a komoly értelemben vett népies irodalom fellendítésére. Nem azt a karrikaturaszerűen torz népiességet értem itt, amely a dekadens kor *népszínműveiben* olyan égrerikoltóan kifestett formában agált előttünk. Nem is parasztirodalomra gondolok. Hiszen a magyar nép nem paraszt, a magyar nép, bár nagyjában földművesekből áll, magába öleli mindazokat is, akik fel a miniszteri polcokig a magyar nép legnemesebb lelki kincseinek birtokosainak vallják magukat.

A magyar népnek, a magyar jövő népeinek tiszta, komoly irodalomra van szüksége.

Nem arra az irodalomra, amely ma oly szívesen vetné ki hálóját a magyar nép tiszta lelkére is. Az érzéki, a szennyes, a lefelé húzó, az erkölcsi alapjairól lecsuszott, irodalomnak nevezett dekadenciára a magyar népnek igazán nincsen semmi szüksége sem.

Más kell!

A magyar nép lelke — bármily paradoxonnak látszik is a mi irtózatos nemzeti bűneink közepette — par excellence vallásos lélek.

A magyar nép gyermekeit kimondhatatlanul érdeklik a vallás nagy dolgai, történetek, amelyekben Isten erkölcsi világrendje érvényesül. Még a gazdasági oktatásnál is a vallás szentélyén át legkönnyebb lépni a magyar nép lelkébe.

ST. KIR. ÜEFÉZ
526 DEC 21
ATVETTE

53

Olyan irodalomra van szükség, amely komoly istenhívó, Krisztust valló emberek szívéből sarjad ki. Olyan írók kellene, akik e szegény sorsüldözött, mélyre sujtott népért tudnak imádkozni is.

Ilyen írók irjanak a magyar népnek lapot, regényt, színművet, gazdasági könyvet.

De hamar irjanak!

Addig irjanak, míg a magyar lélek szűzies és és tiszta oltárát a Bettauerek és társaik nem veszik birtokukba.

Czeglédy Sándor.

Nemzetnevelés.

A művelődésnek és a hazafias érzésnek rendkívüli kincsei rejtőznek a magyar nép, különösen a *falusi*, dolgos, jóérzésű lakosság széles rétegeinek lelkében. Csak fel kell ezeket a kincseket kutatni és *nem egyéni* célokért, hanem a *nemzet javára* értékesíteni kell.

Hazai viszonyaink közt, különösen az Isten háta mögötti kis falvakban, valamint a tanyákon a nemzetnevelés nem könnyű feladat, mert a lélkész és a tanító épen télen, amikor a mezei munkák szünetelnek és a jószág sincs a legelőn, a rossz utak, nehéz közlekedési viszonyok miatt, nem juthat el minden kis tanyára vagy az alvégek távol eső házaiba, az ott lakó *fiatalok* pedig (rövidség okáért most elsősorban ezeket emelem ki,) ha vásár- és ünnepnapokon elmennek is a templomba, nehezen mehetnek vallásos estére, délutáni oktató felolvasásokra stbi.

Addig is, amíg a modern technikának némely újabb vivmánya, elsősorban a film és a rádió előreláthatólag felhasználható lesz, az időnkénti előadások mellett legtöbbet tehetnek a *jó könyvek*.

Ezeket kell tehát a kiválógatott, olvasni szerető falusi és tanyai lakosoknak kezébe adni vagy belőlük kínálkozó alkalmakkor jól, sőt ha lehet, *művészileg felolvasni*.

Abban a magyar népben, amelynek soraiból Arany János, Petőfi, Lévy József, Jászai Mari stb. a világműveltségnek *legmagasabb* ormaira emelkedtek, minden járásban lesz egynehány, aki erre a művelődésre fogékony és alkalmas.

Semmit se vonok le a *külföldi* nagyok vagy jelesek érdemeiből, de azok világa, (kivéve egy-két népies költőt,) nem esik közel a magyar nép lelkéhez és a külföldi személy- és helynevek idegenek a mi falusi és tanyai olvasóinknak.

A Biblia és jó vallásos iratok után tehát elsősorban a *magyar legnagyobbakat* és másodszorban az újabb jeleseket venném elő, azok műveiből kellene a *legmagyarabb* és *legjellemzőbb* remek részleteket kiválogatni, belőlük népies kiadásokat sajtó alá rendezni és először ingyen, azután a *legolcsóbban* adni a nép kezébe. A teljes kiadásokat e mai nyomdai árak annyira megrágtották, hogy azokról most nem lehet szó.

De ott vannak Petőfitől: *János Vitéz, Bolond*

Istók és a kisebb költeményekből a *magyar érzésnek* és a magyar földnek világfogytaig csodálatos, halhatatlan remekei: *Hazánkban, Távolból, Reszket a bokor, Érik a gabona* stb.

Arany János költészete kimeríthetetlen kincsesbánya. A *daliás idők első* kidolgozásának első, harmadik és ötödik éneke: Rozgonyi Györgynek faluvégi háza, amelybe Lajos király „estenden” ütött-kopott szürben betoppan, vagy az a jelenet, amikor Toldi Miklós anyja fiának mennyasszonyához háztüznézőbe megy; éppen úgy *Toldi* (első rész) teljes szövegében, vagy *Toldi estéje*-nek *utolsó* éneke, amelyben a haldokló hős a magyar népet a királynak gondviselésébe ajánlja — *ezek* fogják gyönyörködtetni a falusi népet, amely most, (mert más nekivalót nem kap) Nick Carter-t vagy sekélyes idegen kuplékat olvas.

Arany kisebb költeményeiből nagyon sok: a *Családi kör*, a *Vén gulyás*, a *Jókai ördöge*, a *Fülemüle* és annyi más, mind a magyar lélekhez és érzéshez közvetlenül fog szólni.

Jókai, Vas Gereben, Mikszáth, Gárdonyi stb. magyar tárgyú és történeti háttérű *elbeszéléseiből* mennyi *teljesítőt* és *mulattatót* lehetne felolvasni!

Az újabbakból Kozma Andor *Honfoglalása* és hazafias kisebb versei; Vargha Gyulának 1915-ben és 1923-ban két kötetben megjelent költeményeiből mindaz, ami a *magyar filu képét*, *szokásait* rokonszenves, lélekemelő tulajdonságait mint egy tükörképben visszaadja, becsesebb nekünk a külföld idegen irodalmi termékeinél.

Majd ha rádió útján vidékre is könnyebben eljut a *magyar ének és a magyar zene* fel kell ujítani a XVIII. és XIX. század népdalait és az *újabbakból* is mindazt, ami magyar és aminek maradandó értéke van.

A *tudományos irodalom tárgyánál* fogva nehezen juthat el a néphez. Ebből megfelelő *helyes feldolgozásban*, *illetőleg könnyen érthető, vonzó és nemzeti érzéssel telt előadásban* a magyar *őshazára* és a *honfoglalásra* vonatkozó újabb kutatások eredményeit (egész nagybecsű értekezés-sorozat az) és ezer év történetéből azt óhajtanám a néphez eljuttatni, ami ha a jövő fejlődésnek joggal *bizakodó* hangján dolgozzuk fel, az olvasó vagy hallgató lelkében nemcsak üdülést és gyönyörűséget, hanem a mostani nehéz években *vigaszt*, felemelő érzést és bátor reménységet fog kelteni.

Meg kell értetni: az Uristen Kegyelme nagy csapások után már annyiszor felemelt, most is meg fogja segíteni nemzetünket!

Balogh Jenő dr.
a Dunántúli Református
Egyházkerület főgondnoka.

Ravasz László: A magyar bánat 15.000 K.

„A magyar bánat.”

Ravasz László legújabb két beszédét foglalja magában ez a kis kötet, melynek találó címe: A magyar bánat, mert mindkettő ugyanabban az eszmekörben mozog. Az egyiket október 6-án, a másikat a mohácsi vész évfordulóján mondta el az illusztris szerző.

A magyar bánat: a legaktuálisabb kérdés ma. Zengő harangját ennek a bánatnak mindnyájan lelkünkben hordozzuk, de nem mindnyájan tudjuk kifejezni úgy, hogy mások is a magukéra ismerjenek benne. Csak keveseknek — az igazán genieknek adatott meg ez a képesség. Ezt cselekszi Ravasz László ebben a könyvében. Ugy vesszük, ahogy az ihlet hevében a toll alól kikerült. En úgy gondolom, hogy Ravasz László lelkében mindez már régen készen volt, most csak leült és leírta. Az aranyveder alámerült s felhozta a gyöngyöző cseppeket s egyet sem hullatott el. A magyar bánatról úgy beszél, ahogy csak ő beszélhet: azonnal a lényegre ragadja meg. Részletekbe nem vész el, őszi virágokat nem szed csata-terek sírdombjain, a melancholikus hangnem, mely annyira uralta hazafias beszédeinket, teljesen hiányzik beszédéből, halálos komolysággal és mégis játszi könnyedséggel — csak a legnagyobb írásművészeknek sajátja ez! — mélységek szakadékaival és magasságok ormáin vezeti el az olvasót. Hontalan nép a magyar — mondja — s lényeges vonása különös, titokzatos, ősi bánat. Ez a bánat nem lemondó, mert akkor orosz bánat lenne, nem is csapongó, gyermetes, hanem nagy, súlyos bánat, melynek, mint a zsilipek torlaszolta vizének „nyugodt felszíne alatt sodró erőknek fenyegető méltósága van”. Gyönyörű következtetéssel jut el az ítéletig: A magyar bánat fegyelem és erkölcs. Azért, aki ma dorbézol, szent örökségünket tékozolja s prófétái komorsággal cseng ajkán a feddő szó: „Nem magyar ember az, aki ma vigad, mert ma Magyarországon olyan, mint egy halottas ház s halottas házban nincs helye léhának és duhajnak.” Ez a magyar bánat nagy kincs s áldott erőforrás is. Tanítson meg egymás iránti szeretetre és föltse el szívünket kiengesztelődéssel. „A bánat fekete vizeiben elpusztul a gyűlölet . . . s a megbocsátásnak fehér lótusza nőnek ki belőle.” Mennyire szívünkben szól itt is! Hányszor érezzük ma mindnyájan, magyar bánatnak névtelen, keresztes lovagjai, hogy elég egy kertya a magyar fájdalom szent vizeiből s szívünkben meghal, a gyűlölet, kienged és imára kulcsolódik az ökölbesorított kez . . . S milyen jó, milyen áldás, jótétemény, erőforrás és vigasztalás, hogy nekünk ezt így valaki szépen, igazán elmondja.

A másik beszéd „A szent mag.” A szent mag a reformáció. Mohács után olyan volt az ország, mint egy nagy temető. De a romok felett új világ épül. Felüti fejét a szent mag, mint tavasszal a halott televényen átör a hóvirág . . . Ezt szerzőnk költői látomással így mondja el: „Ugy hull minden szivre az ige, mint az illatos taplóra a szikra. Megzendülnek Sztáray zsoldárai, megtöltik a völgyeket és a tereket mintegy láthatatlan zengő, győzelmes hadsereg és felérez a holteleven magyar, a Sátán pedig megverve menekül . . .” A reformáció ellenségeinek pedig a történelmi igazságot szegzi szembe: „A mohácsi vész után egyetlen morális erő a reformáció volt.”

Trianon után is megvan a felemelkedés, csak meg kell találni a szent magot. Az életnek egyetlen útja van számunkra: *megújulva újra kinőni.* A lecsonkázott törzsön drága, új hajtás sarjad s a nemzeti élet csonka törzsén meg fog indulni eleddig nem is sejtett életerők csodás virágzása és színompája. De ehez az a feltétel, hogy a magyar nép legyen a *bűnbánat népe*, lássa be hibáit, okuljon tévedésein, fordítsa önmaga ellen „ezredév óta lobogó” gyűlöletét. Ne kegyelmezzünk magunknak, hogy Isten kegyelmezzon!

Indulóban van egy új magyarság, mely ott készül a tanuló szobák, műhelyek mélyén: *ez a szent mag.* Egy kicsiny, de egyre növekvő csapat, melyet Isten kiválasztott, „hogy szövetsége bennünk folytatódjék . . .” „segít nekik, hogy legyenek e földön a világ világossága, só, amely meg nem izetlenül.” Prófétái látomás fejezi be a könyvecskét: „Zug felettünk a századok szele . . . Benne

hajladoz a szent vesszőszál, a csonka törzs parányi, zsenge hajtása. Zughat a vihar és remeghet a föld . . .” a jövőbe néző látnoki szem látja már az „óriási csert, a régi csert, amely ring a napugárban s ágai között a Dicsőség madárdala zeng.”

Igy adhatunk számot röviden, értékéhez és jelentőségéhez mérve röviden, erről a kis füzetéről. Ha egy mondattal akarjuk jellemezni, azt mondhatjuk: Ravasz László itt emelkedett fel a prófétái látomások tisztaságáig és a stílus diadalmas egyszerűségéig. Közönsége egyre nő és próféciai hatása átsugárzik a magyar lelkeken. Ige-hirdetése mind mélyebb és szélesebb társadalmi rétegeket fon át s vezet vissza oda, ahonnan az ő lelke minduntalan megújul, színben, erőben meggazdagszik, akinek alázatos, boldog vallomásokban, élete tanuságtételeiben hite, eljegyzett örök lovagja: Krisztushoz. Ma Ravasz László missziót teljesít s vele együtt hittel valljuk: ma „hívó embernek lenni a legnemesebb hazafiság, a legjobb politika s a hazaszeretet Alfája és Omegája: Krisztus.”

Vincze Géza.

Szász Károly.

Négy arckép függ a falon.

Négy nemzedék. Mind a négy: Szász Károly.

Enyedi jogtanár, majd az első felelős magyar kormányban Eötvös Józsefnek államtitkárja az első. A Dunamelléki ref. egyházkerület superintendense, az Akadémia másodelnöke, híres műfordító, a második. Az utolsó magyar országgyűlés képviselőházának elnöke a harmadik és egy fiatal költő a negyedik.

Politika, tudomány, vallás és irodalom úgy szállott nemzedékről nemzedékre, mint a családi bútorok, a régi rézmetszetek és bőrben pompázó darabjai a családi könyvtárnak. Erdély lelke épúgy, mint a pápai kollégiumé, az „ebura fakó!” szabadságharc elkeseredésnek, mint a hódoló lojalitásnak az igéi éltek, tevődtek össze gazdagskálajú magyar életté, egy cseppjévé a nemzet tehetségének a családban.

A harmadik fénykép élőjének lelkületét kellene szétbontani elemeire. A selyemszálakat simogató szóval szedegetjük, válasszuk el egymástól.

Keresztelő volt a dolgozó szobában egy nappal ezelőtt. Az első unoka. Öröm a szülőknek, vigasztalás az öregszülőknek, kárpótlás korán elhunyt egyetlen lányukért: egy másik Katica. A keresztelő lelkész is a családból kerül ki. De lelkézi lelkületü az egész család.

A képviselőház egykori elnöke egész életében felkelés, lefekvéskor Bibliát olvas. A különösen szép és vigasztaló helyek, a megérdemelt prófétái vagy krisztusi korholások vastagon aláhuzva várják már olvasójukat napfeltekor vagy az éj beálltakor. Jutalom és vessző az Irás a számára.

A Biblia és zsoldár betűjén, szellemén nagygyá lett Arany János versei állanak a lelkéhez közel: *Epilogus-a, Őszikék, Toldi-ja, Buda halála* és az *Enyhülés*. Ezeket is csaknem naponkint olvassa. Arany személyesen is nagy hatással volt rá, bár meglehetősen tartózkodó volt,

legjobb barátai egyikével, a püspök Szász Károllyal szemben is. Annál vigabb, kedvesebb volt a felesége, ki a püspöknével együtt beszélgette meg az összes háztartási és gazdasági kérdéseket: befőtt és paradicsom készítését.

Arany mellett az Aranyra is annyira nagy hatással volt *Shakespeare* formálták a lelkét és a tollát. Hamlet, A szentivánéji álom és János király, melyeket Arany ültetett át magyarba, átültettek az egész család lelkébe is.

Az angol szellem jelentős szerepet játszik életében. Kora ifjúságától fogva megragadta képzeletét Dickens Copperfield Dávid-ja és a Bleak house. Az első tekintetre realistának látszó író, aki szerette is, ha álarcát összetévesztették igazi ábrázatával, melegszívű idealista. Ez a regényessége fokozza kedvességét, báját és építő hatását.

Tudományos szempontból a kiméretlenül igazságos ítéletű *Gyulai Pál* a mestere. A püspöknek gyermekkori barátja volt, családjuk gyakori vendége, talán épen ezért irgalmatlanul szigorú a család minden tagja irodalmi munkássága értékelésében. Emlékbeszédei, amint kiemelkedtek a magyar irodalmi alkotások közül, hogy világhírre emelkedjenek, ép így kiemelkednek műfajukból is, hogy hassanak tisztító, rendező erejűkkel az utolsó novellára is. De nemcsak dramaturgiai dolgozatai, emlékbeszédei események nemzeti életünkben, hanem szigorú lelkének bájos, ritka virágzása havasi gyopárra emlékeztető versei és a Régi udvarház utolsó gazdája.

Szász Károly színházi kritikájában *Beöthy Zsolt* munkássága és barátsága volt alakító, irányító példa. A nagy magyar esztétikus irodalmi kis tükre mindennapi breváriuma a hálás jóbarátnak.

A német irodalom, melynek politikai okokból és földrajzi közelségünkben annyi hivatott vagy hivatlan magasztalója és fordítója volt és van ma is, nem hatott rá annyira, mint az angol. Ehhez a szellemhez való ragaszkodás talán épenúgy családi tradíció, mint az attól való lehetőleg elszigeteltség nemzeti önvédelmi bölcs tartózkodás. Erkölcsi hatását nem latolgatva, figyelmen kívül hagyva a vádat, hogy cinikus, *Heine*-nak graciózus, pompásan csengő dalait szereti, melyek közül néhány lefordításán ma is ifjui kedvet, tavaszi örömet talál.

A nap leszállott... A Budapesti Szemle hosszú évfolyamai hátán a felírást már alig lehet látni, csak az Arany, Vörösmarty munkáinak gazdag aranyozott háta csillog elő a könyvszekrény mélyéből. Vagy talán a magyar nemzeti remekírók lelke tölti be dolgozószobáját egy a nemzet szívverését figyelő magyar író családnak?

A szobában világít a magyar lélek!

Incze Gábor.

Pruzsinszky Pál dr.

Mint ötödik gimnazista voltam először tanítványa, s most 22. esztendő elmúltával is emlékezetemben élnek azok a historia-órák, melyeken az ókor nagy hőseiről beszélt nekünk és azok a mély hatások, melyeket érdekesítő előadása lelki életemre gyakorolt. Három évig voltam a tanítványa mint gimnazista, három évig, mint teológus, s e hat esztendő alatt az említett hatások mind mélyebbek lettek. Hőssé lenni az iskola padjaiban, lelkiismeretes odaadással szentelni önmagamat a reám váró köteleességek végzésére, nagyot merni, nagyot akarni, lemondani a mulandóról, hogy megnyerjem az örökkévalót: ezek az eszmények ragyogtak fel lelki szemeim előtt előadásai nyomán.

Pruzsinszky Pál dr. — ő volt az említett professzorom, — nemcsak szavaival hatott. Szavai mögött ott állt, mint bizonyosság az élete. Lelkes odaadással szentelte magát a historiai tudományoknak s főképen a református egyház története művelésének. *Könyvbuvár* volt, aki bámulatos szorgalommal szüntelenül gyűjtötte a historiai anyagot, mint a méh a mézet, akár idehaza tartózkodott, akár külföldön járt, akár szolgálatban, akár szabadságon volt. Mindhalálig buvárkodott, kutatott. Utolsó terve a „hugonottákra vonatkozó írások“ megírása volt: négy meg is jelent közülük, a többi megírásában meggátolta a halál.

Könyvbuvár volt, de ez nem jelenti azt, hogy könyvei a száraz, rideg, elvont tudományosság bélyegét viselik magukon. Könyvei megírása közben is maradt az, aki volt a katedrán: hősiességre nevelő, a múlt eseményei nyomán gondolkodásra, eszmélésre készítő, nagy, szent eszményekért lelkesíteni tudó professzor. „*Hitünk hősei a XVI-ik században*“ címmel ír egy művet a magyar reformáció uttörőiről, s ez a cím jellemző Pruzsinszky egész egyház történeti munkásságára. A *hősök* ragadják meg figyelmét, a *hősök* kötik le érdeklődését, akik, mint *Brousson*, tudnak áldozatot hozni, tudnak áldozatukért nem várni semmit, magukban érezve a virtus becsét és jutalmát, akik, mint *Bod Péter* „*gyalázások és dicséretetek*“ között tudnak rendületlenül haladni a maguk útján, fáradni abban, amit köteleességüknek ismertek. A *hősök* iránti rokonszenv mellett a *református egyház iránti mélyeséges szeretet* volt az a forrás, melyből nemcsak előadásai közben, hanem könyvei megírásakor merített. S ezért irányul figyelme főképen a kálvinizmus nagy hőseire, első sorban magára *Kálvin Jánosra*.

Már mint gimnáziumi tanár gyűjti az adatokat *Kálvin János* korára vonatkozólag, s *Kálvin* születése 400 esztendő évfordulója alkalmából megjelenik „*Kálvin János*“ című, s a nagy reformátor életrajzát tartalmazó fő művének első kötete, melyet 3 év múlva követ a második kötet. Az elmondottak után természetes, hogy Pruzsinszky legnagyobb odaadással és alaposággal a református kereszténység legnagyobb jelentőségű hőisének, magának a református reformáció alapvetőjének életét tanulmányozza és dolgozza fel.

Pruzsinszky könyvei ha tán néha a tudományos kritika és rendszeresség tekintetében hagynak is kívánni valót, mindig nagy értékei maradnak a magyar református egyháztörténetírásnak, s becses kincsek minden könyvbuvár számára. Ma már nem ülhetünk lábainál, hogy élvezetes előadásaiából merítsünk lelkesedést, ő már elköltözött innen a küzdelem helyéről; és mégis szól hozzánk: könyvei most is, eszentul is, nevelnek, tanítanak, buzdítanak, mert az a historia, amit könyveiből ismerünk meg, valóban az, aminak a régi latin példaszó mondja: *magister vitae*.

Iffy. Szabó Aladár dr.

Incze Gábor

JÓ AZ ISTEN!

Egyházi bessenédek.

Ára 25 000 K.

KÖNYVISMERTETÉSEK

RABINDRANATH TAGORE: GORA. Regény. (Fordította Kelen Ferenc) Pantheon kiadás. Bp. 1925. 328 lap.

Indiáról három embernek az írásai forognak az európaiaknál a kezében. A lármás pánangol Kipling a brit katonákat nemcsak a németek ellen izgatta: „a húnok a kapu előtt vannak” ódájával, hanem gyarmati hadsereget toborzó költeményében Indiát olyan földnek festi, „ahol nincs tizparancsolat” t. i. az angol katonaság számára. Sokáig élt itt Kipling és sokat írt Indiáról hamis tollal és imperiálista lélekkel. A másik véglet Ghandi, a tudós és hívő nemzeti szabadsághős, akit a Kipling angoljainak viselkedése Nyugat-gyűlölővé tett és semmit sem fogad el Európától. A harmadik az indusköltő, akit Ghandiék arulónak bélyegeznek, mert szóba áll az elnyomókkal: Tagore.

Valami beteges jelenség volt, mikor az újdonság kedvéért és mert tetszetős liliputi zsebkiadásban jelentek meg munkái, nem is tartották művelt embernek Magyarországon azt, aki nem habzsolta Tagore Kertészét, Posta-hivatalát, Szüretét; irodalmi láz futott végig mindenkin. Olvasták. Nagyon szerették volna? Nagyon megértették? Érteni nem érthette a tömeg, a villanyos, mert Tagore nem detektívfilm, ahol minden pillanatban fut az egész ucca, mert sok a történés. Tagorét a magyar olvasó közönség nem szerette, csak fogyasztotta, mint a banánt, szokásból, divatból és mert a mellényzseb kiadások drágák voltak.

Tagore nálunk járt, ezüst tábláira rávésett valamit a Balatonról, megfürdött a Gellért fürdőben, két szót a magyar integritásról is beszélt, ez épen elég arra, hogy ismét divatba jöjjön. Kár, hogy mégsem fogják ismét olvasni. Mély lélekzetet venni és alábukni hosszú időre a víz alá, vagy egy regény olvasására, amelyben sem gyilkosság nincs, sem házasságtörés, sem ögróf, sem párba, erre nem vállalkozik a mi olvasóközönségünk.

Negyedfélszáz oldalon szól GORA arról, hogy hősünk nem akar tudni az elnyomó brittekről, leghevesebb és legtürelmetlenebb nonkooperatista, börtönt is szenved fajszeregetért, pedig ő tulajdonképpen angol származású. Mikor megtudja származásának titkát, hogy nincs sem apja, sem anyja, sem őse, sem hazája, sem népe, de még istene sincs, roppant úr tátong szívében mindezek helyén. Ebben a hirtelen támadt úrben elvesztette minden tájékozó képességét. Nemsokára azonban az angol ember magasztalja Indiát és elkötelezi magát szabad szívből való szolgálatára.

A regényben nincsen történet, egyetlen probléma van csak szálakra szedve és minden oldalról, minden eszközzel tüzetesen megvizsgálva, megvilágítva. Nyugati író drámát írt volna e kérdés köré, Tagore meg akarja kedvelni hazáját és gyönyörűséges apotheosist ír; el tudja képzelni a boldog Indiát az angolokkal is, nem úgy, mint Ghandi vagy a francia Pierre Lotti. —ig.

IZRÁEL PRÓFÉTÁI. Irta: Ch. Mercier, franciából fordította Muraközy Gyula. 155 lap. Szövétnék kiadás.

Madártávlatból felvett, költői szemmel látott életrajz-sorozat az a könyv. 300 esztendőnek történetét öleli át Izráel életéből. Társadalmi és gazdasági erőtlenség, antiszemitizmus korában sokan nyilatkoznak úgy, hogy az Ótestamentomra nincs semmi szükség. *Izráel prófétái* lapozgatásában meglátjuk, hogy a próféták a legigazibb antiszemitaik, szavuk és a zsidók bűnei ellen való fellépésük mellett mélyebb és nemesebb indító okok vannak: a vallásosság és az Isten. — Ez a könyv páratlan értékű a magyar keresztyén egyházi irodalomban. A nagyközönség megláthatja belőle, hogy a Biblia nem ünnepi textusgyűjtemény, hanem épen azért olyan fontos, mert a mindennapi életben forgolóddal iratja meg Isten a mindennapi életben forgolóddal számára.

Ugyanacsak Istennek szolgálói a próféták és mégis mindenik más, a viszonyok és tulajdon lelkülete szerint. Egyik komoly hangon a vétkes istentisztelet ellen kel ki, másik a szív melegségének a költője, Jónás a vallási közösségek egyeduralkodó törekvését kárhóztatja, egy másik a törvényeskedő szellemű vallási közösségtől tagadja meg az Örökkévaló tetszését. „Isten minden, az ember semmi,” — mondja Ézsaiás teológiája, megütve ezzel a kálvinista hangot évezredekkel a kálvinizmus történeti jelentése előtt. — A bibliaismeret szolgálatát könyvecske, mely az Ótestamentom legértékesebb részét: a prófétái iratokat és a Krisztus előtti legvallásosabb, legnemesebb lelkeket: a prófétákat mutatja be, amint a Messiásra készítik az Istentől elhajlottakat, pompás ajándék ma már leginkább csak nevében keresztyén társadalmunk számára is. Az örökké korszerű és modern, mert mindig elhanyagolt és soha meg nem valósított társadalmi kérdéseket felvető munkát finom nyelve művészetével ültette át magyarba Muraközy Gyula. Hisszük, hogy az első ilyenfajta könyvnek jönnek Nyugatról a rokonai is: *Paton, Rauschenbusch, Keeble, Bussel, Peabody, Cairns* stb. —ig.

IGEHIRDETŐ POÉTÁK, POÉTA IGEHIRDETŐK. Irta: Vincze Géza. Négy személyiségről beszél ez a kis könyvecske, már megkapóan eredeti címevel is. Aki kezébe veszi, egyfolytában olvassa végig, annyira könnyed, élvezetes és közvetlen. Mindenik során átüt a tisztelő jóbarátnak, vagy a hálás tanítványnak szeretete. Mélységes meggyőződésre ráépített szeretetnek a stílusában írta meg a poétalelkű szerző ennek a könyvnek mindegyik sorát s míg az olvasó végig élvezi a 66 oldalt, nem csak közvetlenül láttató magyarázót, hanem szerető író is ismer meg benne.

Megszeretteti azokat, akiről ír s megszeretteti önmagát is.

Bárd Miklósé az első kép ebben a könyvben. Hálásak lehetünk a szerzőnek, hogy a mai magyar költőknek ezt az egyik legkiválóbbját megismerteti velünk s felhívja a figyelmünket rá, akit a szerénység majdnem eltemet az ismeretlenség homályában. Olyan etikus ez az „anonymus literator” hogy „igehirdető poéta” névvel mond el róla mindent a nem csak esztétikai vesszővel mérő szerző.

Áprily Lajosra azért alkalmazza az „anonymus” nevet, mert az ő igazi neve *Jékely* Lajos. A szerző hozzávaló baráti viszonya igazza és meleggé teszi a róla szóló nagyszerű sorokat.

A könyv második felében a „poéta igehirdető” két nagyságát: *Ravasz* Lászlót és *Czeglédy* Sándort látjuk vázlatosságukban is éles vonalakkal megrajzolva. Az elsőnek tanítványa, a másodiknak munkatársa volt a szerző. Aki ismeri a ref. egyházakat ezt a két nagy fiát, ebből a könyvből jobban megszereti, aki nem ismerné őket, ebben a könyvben olyan portrét kap róluk, mely a lelkébe rajzolódik kitörülhetetlenül.

Egyike ez a könyv azoknak, a manapság keveseknek, melyek gyönyörködötve építenek. H. S.

Asszonyok, akik írnak

és közéletünk vezetőinek feleségei nyilatkoznak a K Ö N Y V E K V I L Á G A következő számában.

MIKOR A HÁBORU MEGHAL. *Irta Hegedüs Lóránt*. Politikai regény 1970—71-ből. Budapest, Légrédy kiadás 1926.

Mi lesz velünk? Hiú ábránd-e csupán a magyar feltámadás, lidércfény, amelyet hiába kergetünk, vagy pedig valóság, amint Pál apostol mondaná: a reménylett dolgoknak valósága? Hegedüs Lóránt regényében erre a gyötrő kérdésre próbál megfelelni s ezért joggal ajánlja művét mindazoknak, „akik szenvedtek, akik csalódtak, akiket megtapodtak, akik sóvárognak: akik magyarok.”

Vajjon milyen körülményektől várja a szerző Magyarország feltámadását? Elsősorban a nemzetközi helyzet természetes megváltozásába veti bizodalmát. A világalalom, úgy látja, mindinkább Anglia és Amerika kezében összpontosul. A gazdag és hatalmas Amerikának van azonban egy súlyos problémája: nem tudja ipari termékeit az elszegényedett és politikailag szétszaggatott Európában elhelyezni. Ezt a problémát Mrs. Young, az 1970-ben megválasztott elnök oldja meg oly módon, hogy Európa térképét a természetes gazdasági egységek alapján újra rendezi s Magyarországnak is visszaadja régi területét.

Természetes, hogy Franciaország és szövetségesei nem mondanak le egykönnyen az 1918-as zsákmányról s ezért Európa újjáalakítását hosszas küzdelem előzi meg. Ennek a küzdelemnek a története alkotja a regény főcselekményét, melybe meglehetősen laza szálakkal két mellékeselekmény kapcsolódik be. Nagy hátrányára van a mű egységének a közbeszótt számos anekdota is. A szerkezet e fogyatkozásaival szemben áll az író egyéni mondanivalóinak a gazdagsága. Nincs a magyar közéletnek egyetlen olyan jelensége sem, amelyet a maga szempontjai szerint meg ne bírálna s ezáltal gondolkodásra készíti azokat is, kik vele egy vagy más kérdésben nem egyek.

Mig egyfelől szatirájával nevetségessé tesz minden nagyképűséget és kicsinyességet (bár a választási visszaélések tárgyalásánál szívesen vennők, ha még határozottabb hangot használna) másfelől a lírai költő lelkesedésével hódol az igazi emberi nagyság előtt. Lehetetlen meghatottság nélkül elolvasni műve utolsó fejezetének azt a részét, amelyben egy öreg bankszolga jellemzi egy pár egyszerű szóval két kis gyermek előtt a magyar történelem tragikus hőseit: Gellért püspököt, Rákóczit, Zrinyit, a költőt, Széchenyit és Tiszát. Képzeletének a szülöttei közül mily szeretettel veszi körül Hincz igazgatót, a két Tasnád testvér alakját és mennyi melegséggel jellemzi a kis unokájának ruhát horgoló Dóra bárónőt.

„A bárónő ebéd után is horgolt és mikor leszállt a szürkület, a bubos kemence kürtőjén egy tündér jött be és azt mondta háromszor: *Hipp hopp, hipp-hopp, hipp hopp!*”

Es akkor egyszerre csak eltűnt a szép politizáló Dóra bárónő az ő ezüst hajával és helyette itt maradt a még szebb kötögető Dóra nagymama az ő arany szívével.“

Sz.

A PIPACSSZINŰ DOLMANY. *Irta Werner Gyula*. Történelmi regény. Pantheon kiadás 1926. 376 lap.

Szabadságharcunk történetét a legtöbb regényíró főleg és elsősorban belülről, a magyar oldalról mutatja be; a bécsi udvarnak álláspontját és a császár környezetét minden motiválás és magyarázás nélkül ellenségesnek, gonosznak jelenti egy-egy elszomorodott hősenek ajakán. Legfeljebb Jókai (A köszivü ember fiai) jár ki és be Baradlayékkal a császárvárosba a szabadságharc alatt és mond el érdekes apróságokat az osztrák arisztokrácia életéből. A pár hete elhunyt Werner Gyula egy Bécsbe került magyar testvérpárt állít be a viszonyokba, melyekből természeti szükség szerint kellett megszületnie a magyar szabadságharcnak. A nemesi testőrség, a színház, Ferdinánd jószágos szive, Zsófia főhercegnő cselvetései, hogy fiát idő előtt trónra ültethesse, Metternich herceg gyengeségei és spiclirendszere, az udvar, ahol mindenkire ügyelnek és mindenki ügyel valakire, a politikából szerelmeskedő szalonok, udvarhölgyek intrikái ma is ellenszenvenessé teszik épügy, mint a szabadságharc alatt, az egész rendszert. Ebből a forradalmasító keretből emelkedik ki tiszta szerelme a pipacscsinű dolmányos testőrnek, aki legkiválóbb tisztje lesz Görgey hadseregének. A regényt nagy hazaszeretet fűti, nem ócsárol, nem magasztal érdemen felül; a két nemzethez tartozó egy család csak magyarrá változásának büdögítő, megtisztító diadalutja megnyugtató befejezése ennek a regénynek, mely csak a világháboru után, Ausztriától való örök időkre való megszabadulásunkban íródhatott meg az „Udvarhölgyek bizalmas levelezései“-nek sok adatot szolgáltató és sok eseményt végrevalahára hiteles formában közlő felhasználásával. —ig.

SZÓL A TÁROGATÓ. *[Mokcsay Zoltán regénye 232 lap. Pantheon kiadás.*

Az utolsó négy száz esztendő magyar történetének egyetlen kérdése van csupán: hogyan lehet megtartani nemzetünket Bécs pusztító szándékával szemben. Ez a kérdés, melyet még nehezít, hogy sokáig — másik pogány, — török is van az országban, volt annak a hazaszeretetnek a táplálója, mely az önvédelem titkos szálait szövögette a Zrinyi és a Rákóczi család összeházasodásában, I. Rákóczi Ferencz kibékülésében a protestánsokkal, a cigányasszonyok kézből való jóslásában, a francia udvar felé való tekintetében épügy, mint a tárogató-szóban. Lipót császár a politikánál sokkal többet gondol lidérces álmaira, melyek kegyetlenségre vadítják, hogy minden hatalmát átadja magyar vére szomjas udvaroncainak. Az országban nagy az elkeseredés és az elszántság. Zrinyi Péterné, Frangepán Katalin „veszi észre legelőször a pislogó pástortüzeket és hatalmas lángtengerré akarja tömöríteni, hogy lebirja égetni hazánkról a zsarnokság igáját.“ A Wesselényi szövetekezés egyik legnagyobb hősenek Bónis Istvánnak élete, szerelme, fogsága és vérpadra hurcoltása körül mutatja be a regény történelmünknek legszomorubb évtizedét, legnagyobb hőseit, akiknek „vére szétfolyt az országban s jutott belőle minden magyar szívnek egy csepp. Mint a marólug, úgy égette ez a vércsepp a lelkeket s az ettől támadt sebeket nem lehetett többé begyógyítani.“ — A nemzeti öntudat ápolására áldás az a könyv, melyben SZÓL A TÁROGATÓ. —ig.

REGÉLNEK A MUZSÁK... (Hellén regék.) Irta: *Kallós Ede*. 96 lap. A klasszikus ókor képzeletcsapongása, mely a természet megtestesített erővel népesítette be Olympost, finom, a gyermeklelket alaposan ismerő nyelven jelenik meg Kallós professzor könyvében. A muzsák, Perzefoné, Midász király, Kasszandra, a trójai királykisasszony, Daidalosz, az ezermester, Achilleusz, Arachné olyan közel ferkőznek a gyermek szívéhez, mint akár Andersen meséinek csudás teremtményei. A regélő muzsák megszeretik a mindenben szépet kereső görög lelket, ugyanakkor a legkisebb gyermek szívében is felébresztik a nevelő félelmet, hogy minden erkölcsiségtől való eltérésnek milyen rettenetes a következménye, büntetése. A könyvnek csillogó nyelve, ügyes mondatfűzése, pompás színes műmelékletei mellett nem előítelt, mégis annál művészebben megnyilatkozó erkölcsi tanításaiban van legnagyobb értéke. Nyomdatechnikailag szép nagy betűvel is tekintettel van olvasóira, olyan körülmény, melyet a kiadók gyermek- és ifjúsági munkáknál nem vesznek mindig figyelembe. — *ig.*

MEGNYILT SZEMEK. Irta: *Podmaniczky Pál br.* Bethánia kiadása.

Podmaniczky Pál báró határozott írói tehetség és határozott evangélium-hirdető. E kettő ritkán egyesül s bár az evangélium ereje művészi köntös nélkül is ugyanaz, mégis faradt, szépen vágyó szellemünknek jól esik a vonzó külszin. Egyenesen kívánatos ez akkor, amikor közönyösöknök, tavollóknak megnyeréséről van szó; mikor az evangélium hirdetőjének mindent el kell követnie, hogy a botránkozást eltávolítsa. Mert sokszor jogos a botránkozás, mikor az írói tollat hivatlanok ragadják meg. Nem jó a sok lap, nem jó a sok könyv, mert a legtöbbször csak a fecsegés és a magyar nyelv kerékbe-törese szaporodik.

A „Megnült Szemek” szerzője keresztülvisz bennünket a magyar történelmen. A vérengző útjában megállított pogány magyar az evangélium hirdetőjévé békül. Jézus váltágmunkája a rabszolgatartás kegyetlen szokásán ül diadalmat egy kanonok szívében. Az istenitéletben felmentett ispán bűnössé görnyed a bíró Krisztus előtt s visszatér arról vallást tenni. A magyar jobbágy fiú és a magyar zsidó találkozunk Szent Ferenc szegénységének örömeiben. Szerelemtől, bosszútól elvakult vetélytársakra Szent Patrik tisztító-tűzének borzalmi között száll Krisztus békesége s a haldokló megáldja a vetélytárs frigyét. Mátyás humanista udvarának romlott légköréből igazi szabadságra tör Temesvári Pelbárt. A középkori szegésre vágyó, majd élte boldogságától megfosztott Sztáray Mihály megelégszik Isten kegyelmével. Bocskay István halalos ágyán megbocsát gyi kosának és szorongás után meglátja az életet és feltámadást. Mikes, minden reményét elvesztvén, megbátorozik a Krisztus keresztjével. A 49 es szabadsághős a tömlőben győz — önmagán a Krisztus által a világháború miatt Istent vádló, magabizó ügyvéd a morfium-mámor karjai közül egy leány határozott bizonyágtételére eljut a megújult élet örömeibe.

Mint látjuk, Podmaniczky elbeszéléseihez egyszerű, átlátszó témákat választ. Elbeszélése drámai jeleneteket alig mutat fel, inkább helyzetképeket tartalmaz. Inkább nyugodtan folyó tiszta patak; inkább visszaemlékezés, látomás, mint az élet lüktetése. Az eseményeket rendszerint szereplőivel beszélgeti el. E téren fejlődést várunk a szerzőtől; de ettől eltekintve is igen élvezetes, fordulatos és megkapó a mű. Nem feltűnő, ritka gondolatok bilincselik le az olvasót, hanem a kristálytiszta lélek, melyet az elbeszélések ránk lehellenek. A magyar történelem új színben lép elénk. Podmaniczkyben van bátorság arra, hogy a hagyományos emberbárványozással szakítson s azért mégis szerető, gyöngéd kézzel érintse történetünk nagy alakjait. Megmutatja a gyarló embert, hogy annál fényesebben ragyogtassa annak dicsőségét, aki iránt való szeretetéből ezt a könyvet sajtó alá bocsátotta. Stílusa a tárgyhoz méltó egyszerű, nemes és szép. Mindenkinék ajánljuk e könyvet, ki nemes, igazi élvezetet, komoly tanulsággal együtt keres az irodalomban. Cs. L.

ÖNTUDATOS KÁLVINIZMUS. (Dr. *Makkai Sándor* könyve.) A magyar kálvinizmus nagy veszedelemben van! Ezzel a felkiáltással kezdődik Makkai Sándor erdélyi püspök munkája. Ennek a veszedelemnek okai között szerző szerint, mint egyik legsúlyosabb ok, az a körülmény szerepel, hogy a kálvinista hívek nagy tömegének lelkében nem ébredt elég világos öntudatra a kálvinizmus. A kálvinizmus megmentésének egyik elengedhetetlen feltétele tehát az, hogy a kálvinista lelkek serege tegye öntudatos birtokává őseink hitét és éleletszempéjét, mely megcsorbult és elhomályosult a racionalizmus és teológiai liberalizmus áradatában. Ezen az uton, ebben a feladatban a református intelligenciának, mely a magyar szellemi közélet terén oly hatalmas teljesítményekre mutathat rá a multban is, vezető szerepe kell, hogy legyen. Tehát a tanult református magyarságot kell utnak indítani első sorban, kitzve előttük a helyes utirányt. Ebből az alap-gondolatból született meg ez a kis könyvecske, mely a vallás, a Biblia, a teológia, az egyház, a világnézet, a kultúra és a nemzet nagy problémáival foglalkozik, tisztázva e bonyolodott és annyiszor félremagyarázott fogalmakat. A kis könyv nem könnyű olvasmány, már tárgyánál fogva is és már terjedelme miatt sem, vagy éppen terjedelme ellenére, hiszen e súlyos kérdéseket egybefoglaló írás mindössze hatvanegy oldalra terjed s stílusa ép ezért rendkívül tömör kell, hogy legyen. A szerző írását követni mégis igen érdemes dolog, mert sok új és sok régi, de már jócskán feledésbe ment igazságot nyerünk az olvasáskor. Makkai Sándor nemcsak egyháza egyik hivatott vezére, hanem mint tollforgató is a magyarság egyik nagy értéke és talentuma. Ez a stílusbeli kifejező készsége mindenesetre nagy segítsége volt abban, hogy nehéz feladatát sikerült szépen megoldania s egy oly könyvvel gazdagította a magyar kálvinizmus irodalmát, melyet egyháza minden tanult fiának valóban el kell olvasnia, hogy világos feleleteket kapjon azokra a kérdésekre, melyek legtöbbször csak köldenek a fejében s a tudatlanságnál is veszedelmesebb féligazságokkal töltik meg máskülönbben pallérozott agyát és lelkét. A könyvecsket a budapesti *Soli Deo Gloria* adta ki. Cs. Z.

A MAGYAR PROTESTANTIZMUS PROBLÉMÁI. Irta *Szabó Dezső*.

A hatvanegynéhány oldalon zúg, dübörög, sikoltoz a félre-rugott vagy félre kedvetlenedett magyar népért, magyar egyénért, a feltett magyar jövőért Szabó Dezső hol kegyetlenül metsző, hol könyörgő szava Lelkünkben elszunnyadt hatalmas igazságok kelnek életre feljajdulásán. Köszönjük Szabó Dezsőnek, hogy ébredésre dörömbölte azokat. Hálásak vagyunk érte. Határtalan fajszeretétéért, aggódásáért, cselekedni akarásáért pedig végtelenül becsüljük őt.

A részletekben aztán sajnos sok a groteszkesség. A gondolatok, igazságok torz formákban jelentkeznek, néhol csak komolytalanul, másutt humorosan, sok helyütt izléstelen, sőt undorító képekben. Ha ez még csak stílusbeli szépérzék hiánya volna tán elsiklanánk felette, de különösen a könyv második felében lényegbeliek e torzítások. — Sokat ront a könyvecske értékén. F. S.

A GÁLYARABOK LELKE. Irta *Kiss Zoltán*. Pápa 1926. Kocsi Csergő Bálintnak „A kösziklán épült ház ostroma” c. művéből vett idézetekkel állítja elének ez a kis fűzet a gályarabok diadalmi hitét felemelő és építő erővel.

KLEOTINOSZ történeti regény. Irta *Bárány Ferenc*. Hellas kiadás. Bp. 1926. 105. lap.

A meglehetősen szegény magyarnyelvű vagy magyarra fordított Krisztussal vagy Krisztus korával foglalkozó írások közt örömmel lapozgattuk ezt a könyvecsket, mely az Úr korából ir egy színes és érdekes történetet. Nagy érdeme, hogy nem Jézust szerepelteti, hanem a tömegre tett hatását képzelgeti el. Megkönnyíti az olvasást az, hogy minden görög és héber szót megmagyaráz

A SZENTEK SZENTJÉBEN. Huszonhat urvacsorai előkészítő elmélkedés. Irta Victor János dr. budapesti ref. theol. tanár. Nem a liturgus azon mód használatára szánt beszédek. S mégse hiányozhat urasztali szolgálatát komolyan vevő egyetlen lelkész kezéből se. Mindazáltal nem paróchiális szakkönyvtárak kizárólagos kötete. Különös értéke épen az, hogy kimeríthetetlen lelki kincstára minden olvasni tudó urvacsorázó egyháztagunknak. Könyvpiacunk tavalyi eseménye volt a Ravasz László „Hazafelé je” — kegyeseink titkos kamarái imádságos áhitata számára. Az idén épen olyan lesz ez: Urvacsorára szándékozó hívek tizezreinek nagyheti készülődése közt. Ébredő és evangéliumi gyakorlatát helyre állító egyházi életünk rövidesen eljuttatja e kis könyvet minden arra való család és egyén kezébe.

Az Isten lelkének vezetése mellett megírt kis munka sorra tárgyalja az I. Kor. 11:23—25 versének minden egyes szavát. Némelyiket 2—3 elmélkedésben is. Ha theologus érdeklődéssel veszed a kezébe, nem teheted le, míg át nem mentél az egészen. S ezt cselekedve avatott, biztos vezető kíséretében jár od be az Urvacsora kegyelmi ajándékait tartalmazó Szentek-szentje fenséges magasságait és mélységeit. Az Ur Jezus Krisznak az Urvacsora által kiabrázolt Ujszövetség világs meglátására jutsz. S elteszed kis könyved boldog hálálkodással, hogy elévedd s elmerülj benne újból és újból, — akár ha gyülekezeteddel kívánsz az Ur asztalához járulni, akár csak magadban ülsz oda — veled járó Urad lábai elé, hogy megtöltse lelked Önnön maga közlése mennyei eledelével.

Akkor élsz igazán e szent jegyekkel, ha te is elmondhatod magadban: „En az Urtól vettem.” ha kibontakozik számodra az Urnak alakja, amint ott ül az asztalfőn és megvendégel téged. Ha közvetlenül Ő maga táplál az Ő megtörtétt teste és kiontott vére csodás erejével. Az Urvacsora háttére a mi bűnünk éjszakája. Ennek sötétjében ragyog fel a magát barátainak szerteosztogató isteni élet melegsége. A csodás átváltozás nem a kenyérről történik, hanem mibennünk. Megnyílnak szemünk s meglátjuk e darab kenyéren át a mi Atyánknak hozzánk való szeretetét, amellyel elküldötte és halálra adta értünk az Ő Fiát Jezus a régi szövetség emlékvacsoráján az Ujszövetség életadó vendégségét alapítva meg. Mi közösségre lépve Ő vele magunkat állítjuk az Ő szolgálatába. Az a kérdés, hogy e magunk felajánlását az Ővéhez hasonló háláadással tudjuk e megtenni? A kenyérnek minden épsége és dicsősége arra való, hogy megtöressék. Isten áldozatul adja magát értem, hogy ne kelljen Önélküle éhen elvesznem. De Isten áldásai ugy közelítenek felénk, hogy kinyujtsuk utánuk kezünket. Személyiségünknek döntő szerepet juttat. Személyes ügyünké teszi váltságát.

Ami mindig igazság volt, most eseménnyé lett, belépett a történelembe. Ami Istenben Ige volt, — az Jézusban „testté lett” Világosabban, határozottabban Isten sem beszélhet. „Tiértetek megtöretik.” Magukon segíteni nem tudó emberekről van szó. Sebetek látunk, — de amelyek által meggyógyulunk. Összetöretés, — amely minket helyre állít. Halált, — de élet fakad belőle számunkra.

Az Uri szent vacsorával élésünk annak a jele, hogy az Ő népe vagyunk, mint Királyunknak hódolunk s akaratára mint életünk törvényére esküszünk. Ennek azonban nem szabad szókereszettségnek maradni. Urunk a száj bizonyágtétele helyett a cselekvő tettek bizonyágtételét rendelte. A kenyér és bor itt nemcsak jel, de pecsét is. A velük való élés által most történik valami titokzatos és felséges dolog. A körül forog a kérdés, amire itt választ adunk, hogy kiesoda nekünk Krisztus? Az uri szent vacsorában a közöttünk titkon jelen levő, élő Urunk színe elé járulunk, hogy ezek által a látható elemek által is újra megpecsételtessék velünk való örök szövetsége. A kenyér a mindennapi elem az Urvacsorában. A bor a megkülönböztető ünnepi vonás benne. Mikor kiomlott az Ő vére, kitént, hogy az nem ez élete ellen törő gonoszság eredménye csupán, hanem az Ő szolgálatába szegődött hívei számára az élet illata. A kereszten nem véget ért az Ő hatalma, ellenkezőleg legyőzhetetlenül diadalmassá vált és véghez vitte üdvös-

ségünk nagy művét. „Minek utánna vacsorált volna,” veszi Jézus a pohárt és teszi teljessé az új vendégséget, amelyet híveinek rendel. Egy egész hosszú korszak ért véget Isten világterveiben. Elévült a régi szövetség, melynek emléket a páskabarány tartotta fenn. Ezennel életbe lép az új szövetség amelynek jegye és pecsétje az új testamentum pohara. Az Isten Bárányának vére által szerzett frigy. Ez az új bor szétrepesztette a régi tömlöket. Több „új szövetséget” Isten nem köt. Mikor az Ő Fiának testéből és véréből készített vendégséget ennek a világnak, akkor a legnagyobb, az utolsó ajándékot tette elénk az asztalra. A bűnbocsánat és újjászületés végső kegyelmi ajándékát kínálja nekünk az Ő halálában. Elégítették meg vele a lelkünk!”

Ez a pár sebtében kikapott idézet is mutatja, hogy ugy az író, mint Sylvester nyomdánk drága gyöngyeink legdrágalatosabbjai közt válogattak, mikor ezt a nagy ajándékot és meglepetést készítették építő irodalmunk számára, melyből hamarosan második kiadás kell majd. És akkor mindenik elmélkedéssel kapcsolatban fejezze ki azt is az író, hogy mire kötelez az Urvacsora vétel! Sz. M

LÉLEK ÉS ÉLET. Irta Hegyaljai Kiss Géza dr. Egy házi beszéd. Sylvester kiadás 174 oldal.

Az író azok közé a ref. lelkipásztorok közé tartozik, akik a falusi csendet és nyugalmat, meg időt arra használják fel, hogy irodalmi működést fejtenek ki a lelki pásztorkodás, irodalom és költészet terén. Egymás után megjelenő munkái már eddig is tisztos nevet vívtak ki számára.

Ebben a kötetben a falusi lelkipásztor szól hozzánk nem sok huron, de őszintén lélekből és szívből, mint ahogy előszavában írja: nem ékes műalkotásokkal akar képzeletet elbűvölni, de a lelkesültség erejével igyekszik megragadni a szíveket.

Igehirdetői módszere leginkább az, hogy egy hasonlatot vagy képet vetít hallgatósága elé s ehhez fűzi gondolatait a felvett ige alapján, ami beszédeknek szint és közvetlenséget ad, azonban nem érezzük azt a mélységet és erejét az alkalmazott igének, amely mint a kilőtt nyíl biztosan talál, a bűnös szívet megsebezi s a bánatost és beteget meggyógyítja. Gondolatai inkább könnyedén szépek, mint mélyen nagyok.

E téren nagyobb mélységek feltárását várjuk az igehirdető szerzőtől.

Legjobbak a temetési beszédei, melyek megtalálják a vigasztalásnak azt a hangját, mely mindig az örök élet felé mutat s a gyászban is megéreztetni a lélekkel Isten kegyelmét.

Esketési beszédei kedves hangon mutatnak rá a boldogulás egyedüli útjára: az Istennel való szeretetteljes életre

Minden gondolatában magyar népet rajongásig szerető, a Szentírás emőin növekedett költői lélek szól hozzánk.

A kötet figyelmet érdemel s méltó helyet foglal el többi művei sorában. Szép kiadásban jelent meg

K. E.

Eredeti áron gyorsan és pontosan szállít

német és francia theologiai munkákat

Keresztyén Könyvesház Bp. VI, Felsőerdősor 5

SYLVESTER BIBLIAI KÉZIKÖNYVE. *Összeállította Czeglédy Sándor.* II. kötet. Az Új szövevényi Szent Irodalom. Sylvester kiadás. 100 l. 160.

A Biblia Kézikönyv nemrég megjelent I. kötetének, amely az Ó-Szövetség szent irodalmát tárgyalta, folytatása ez a könyv, amely az Új-Testamentummal foglalkozik. Ebben is megtaláljuk sorra azokat a kiváló vonásokat, amelyekről az imént említett I. kötet ismertetésénél már alkalmunk volt szólni.

Az író a magyar bibliaolvasó keresztyének számára ír elsősorban és őket akarja bevezetni az új-szövetségi szent irodalom kincsesházába. Szerecsésen kapcsolja ezért az Új-Testamentumot a vele szervesen összefüggő Ó-T-hoz, amikor kifejti azt, hogy az ÚT. tulajdonképp az Ó-Szövetség mintájára van berendezve (1—2. l.) és ezzel kiemeli az egész Szentírás szerkeszti egységét s általa Istenőt adott tervszerűségét, amit igazol azzal is hogy kimutatja az evangéliumokban uralkodó egységet is (4. l.)

Miután az evangéliumok ketetkezéséről általánosságban beszélt, rátér az Új-Testamentum egyik legfontosabb problémájára, a synoptikus evangéliumok kérdésére. Táblázatos kimutatásban szemlélteti a három első evangélium harmoniáját, de szól a synoptikusok eltérő helyeiről is, amint hogy találóan emeli ki a harmonia dacára is minden evangélium specifikus vonását, célját, tervszerűségét, jelentőségét, jellemzi szerzőjét, ennek nyelvi sajátosságait (24, 26. l.) Pál apostol leveleinek ismertetésénél nagyszérien ért ahhoz, hogy necsak a levelek gondolatmenetét foglalja össze tömören és találóan l. pl. kül. a Róm. levelet (34. kk. l.), hanem megfesti a levél keletkezésének lelki hátterét (pl. I. Kor. levél 38. kk. l.), sőt feltárja Pál lelki-világát is és az okokat, amelyek őt egy, vagy más levél megírására indították (41—42; 44—45; 51—52, 53 l.) Az ilyesmihez nem elég az, hogy az író egyszerűen csak uralkodjék a tárgyan, hanem mély meglátások és lelki congenialitás szükséges hozzá, hogy Pálról úgy tudjon valaki szólni, mint ahogy Czeglédy teszi akárhányszor ebben a könyvében. Eppen ezért őszintén sajnáljuk, hogy nem szentelt Pál apostol életének egy fejezetet, ahol összefüggőben beszélhetett volna róla és bizonyára gyönyörű egészé építette volna ki azokat az értékes mozaikokat, amelyekben előttünk az egyes levelek ismertetésekor Pálnak, Isten eme nagy emberének, az életét szemlélteti. Lehet azonban, hogy ezt a Bibliai Kézikönyv III. kötete számára tartogatja, ahol szintén bő alkalom fog kínálkozni erre. Az u. n. katolikus levelek elemzésénél is nagy ügyességgel ért a levél keletkezési korának megajzolásához (63. l.), az író lelkivilágának feltárásához (59 l.) és ahhoz, hogy kezünkbe adja a kulcsot az illető levél megértéséhez (61. l.)

Külön ki kell emelnünk a gyakorlati értékét ennek a kötetnek is. Tulajdonképp a már elmondottak is ezt bizonyítják, de tegyük hozzá, hogy az író soha sem mulasztja el nagyon találóan rámutatni minden egyes új-szövetségi könyv gyakorlati értékére és fontosságára (40., 46., 47., 48., 51., 60., 66. l.) Ahol arra szükség van rámutatni a róm. kath. egyház tévitanítására (53. l.), de szembeáll nagyon helyesen a Biblia egyes könyveivel, így kül. a János jelenések könyvével annyiszor visszaélő szekták egészségtelen vallási spekulációkra valló egyoldalú és vizsák nézeteivel. Nagyon értékesek és jó szolgálatokat tesznek a könyv függelékében összeállított fontos táblázatok. (81.—100 l.)

Minden során látszik, hogy szereti és mély vallásossággal elemzi az isteni kijelentés eme főrészét, az Új-Testamentumot. Elég, ha ennek bizonyítására utalunk arra a szép fejtegetésre, melyben az Isten gondviselészerű intézkedését rajzolja meg abban, hogy az ÚT. nyelve a görög. (33. §. 66. kk. l.)

Végül említsük meg azt — ami az író személyét ismerve ugyan egészen magától értetődik — hogy könyve minden fejezete tanábizonyosság arra, hogy az ÚT.-ra vonatkozó összes tudományos kérdéseket, a bibliai exegetika, — bevezetésen és — teológiai tudomány legjobb eredményeit ismeri. Ahol szükség van rá is mutat ezekre (pl. 3., 8. kk., 25., 67. stb. l.) s az olvasó dolgát nagyon megkönnyíti azzal, hogy nem hosszús és bonyodalmas levezetésekben, hanem könnyen, de alaposan megírt ősz-

szefoglalásokban jut birtokába egy-egy tudományos probléma minden fontos eredményének (pl. 34. §. 68. l.) Az ÚT. fordításainak ismertetésénél nagyon nagy szolgálatot tesz azzal, hogy a kérdés magyar vonatkozásait is pontosan figyelembe veszi.

Mindent összefoglalva Czeglédy Sándor nagy szolgálatokat tett a magyar bibliaolvasóknak és a Biblia iránt érdeklődő minden magyar embernek ezzel a könyvvel, amely könnyen megérthetően tárgyalja mindazt, amit az Új-Szövetségről mindenkinek tudnia kell. Aki elolvassa csak hálát fog érezni az író iránt, mert az ÚT. értéke és gazdagsága még színesebben és elevenebben fog kibontakozni előtte.

A szép és hibátlan nyomás és izléses kiállítás által a Sylvester nyomda nagyban hozzájárult ennek a nagy hiányt pótló könyvnek az értékesebbé tételéhez. Őszintén kívánjuk, hogy Czeglédy eme könyve sok szlv számára tárják fel Isten ígéje gazdaságának kifogyhatatlan tárházát. Mert erre kiválóan alkalmasak. *Kállay Kálmán dr.*

MI ATYÁNK. *Irtta és elmondotta Szabó Imre.* Tíz meditáció. Budapest 1926. 80 oldal.

Kétféle típusa van a református lelkipásztor-nak. Az egyik az önképzőkörben megtanult szavalni és szabadelőadásában páratlan rutinra tett szert, beszédei tetszenek, hatnak, megráznak, építenek; a másik fajta lelkipásztor nem szónok, pompásan ír, minden szavának megvan a súlya, szépsége, akusztikája, de mások sokkal szebben és hatásosabban elmondják a beszédét, mint önmaga. A „MI ATYÁNK“ olvasása közben hol az egyik, hol a másik típus bukkan elénk a sorok közül. Nehéz munka volt tíz napon át egymás után arról a témáról beszélni, melyet minden keresztyén ember naponként elimádkozik, melyben a részek, egy-egy napi porció könnyen átfolynak a következő napi témakörbe. Prédikátoroknak, teológiai tudósnak, színesnek, elvontnak, minden egyébnél gyakorlatibbnak lenni, változatosságban remekelni és ugyanakkor a Miatyánk egységét megőriztetni, az áhitatos vallásosság keretét át nem lépni: ez volt a feladat. Ennek a feladatnak megoldása a könyv. Ujat ne várjunk olvasásában, mert a gondolatok, a motívumok kétezer esztendő alatt már mind megtermettek a keresztyén lelkek és nagy igehirdetők szívében, mégis üde, friss, eleven ez a Miatyánk meditációs könyv, mint ahogy friss tavasszal és boldogságot áraszt magából az almafa virágja is, akár hányadszor is látja már örvendező szemünk. Új benne, legalább magyar református egyházunk gyakorlatában „a református imádkozás lényegéből fakadó“ néma imádkozása a gyülekezetnek, melynek tárgysorozatát egyenkint, kis szüneteket tartva, nevezi meg a lelkipásztor és mindenki maga dolgozza ki, önti néma formába az Örökkévaló előtt.

A nagyon szép kiállítású könyvecske szép lelkipásztori karácsonyi ajándék a legőriásibb l. lek-számú magyar református gyülekezetnek, a Fásorinak számára.

—ig.

Bartóky József: Forgács. Ára 50.000 K

A BOLDOG SZIGET ISTENE ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK. *Irtá: Gróf Bethlen Margit.* Napkelet könyvtára 9. sz. Budapest, 1925. (41 elbeszélés)

Bethlen Margit grófnő irodalomszerte nem ismeretlen a magyar olvasók előtt. A Protestáns Irodalmi Társaság közönsége melegen tapsolt már kellemes és szellemes felolvasásainak. Most a Napkelet könyvtárának 9. sz. könyvecskéje fekszik előttünk: „A boldog sziget Istene és egyéb elbeszélések” címen. Írója a könyvnek Bethlen Margit grófnő. Elbeszélések? Nem olyanok, mint a Fantázia ismert irodalmi meséi. Talán meszeszerű elbeszélések ezek: ujszerű poétikai műfaj, de feltétlenül kerek és művészi. Egy-egy életbölcselet, élettapasztalat, vagy élő gondolat meszeszerű elbeszélése. Ugy érezzük azonban, hogy ezek az életbölcseletek, életmeglátások és élő gondolatok nem holmi „préselt gondolatok”, amelyeket megül a száraz aszott könyvillat, hanem a való élet eleven lüktetése áramlik fel-alá bennük és belőlük. De valahogy csak a szelíd fájdalom rezignált rezgését, az ajkbiggyesztett székszis könnyesfényű fölénységét látjuk csillogni a sorok mögül. A nagyléptű krisztianus, vagy akár az orientális optimizmusnak, amely az örökkévalóságban nemcsak „a kerek asztalt látja”, ezekben a keletiesen meszeszerű elbeszélésekben teljesen nyoma veszett. Hisszük azonban, hogy az illusztris író az emberi életben talál optimisztikusabb, krisztianusabb, biztatóbb és az idealizmus realitását zengve-mesélő és mégis „préseletlen” gondolatokat, bölcseleteket és meglátásokat is. Az élet nemcsak esztetikusan hajótörés és óé-tizált Trianon még ma sem. Van olyan bölcsesége, ténye, ereje, is, amely kételkedés, könny és depresszió nélkül, sőt ezek ellenére is feltör, emel és eget kér, mert ma már megtört korunkban „egy, aki nagyobb, mint ők, megszületett: — újra a Krisztus. Erről még elevenebbül, de felemelőbben mesélhetne elbeszélve az író. Csonkaságunkban ez volna a legaldottabb irodalmi műfaj: mert a rezurekció elbeszélései új élet lendülete. A százszorszép az a szép, amely meséigetve is mindig emel bizva és biztatva

B. J.

A FEJEDELEM BUJDOSIK. *Irtá Csűrös Zoltán.* Elbeszélések. 128. oldal. Sylvester kiadás.

Eredeti hang a magyar irodalomban a Csűrös Zoltáné. Számtan-fizika tanár letére a magyar történelemben keresi és precíz pontossággal innen mutatja ki, nem a lombik páráiban, vagy elektromosságot mérő táblákon, hanem színes, szoka'an erejű elbeszélésekben azt az igazságot, hogy nemzetünknek legnagyobb ellensége önmaga volt mindig. Könyvében husz elbeszélést olvashatunk. Majdnem mindegyik erről szól, mégis mindegyik új. Mindegyik megráz. Mindegyik épít. Rákóczi felkel kassai sírjából és elmegy, mindaddig bujdosni fog, míg népe széthuz. Hunyadi nem kell a főuraknak, mert bármilyen kiváló is, csak magyar. Budát azalatt foglalja el a török, míg a magisztrátus személyi kérdéseken rágódik.

A sok vonás közé, melyben önmagára ismerhet a mai kor is, kedvesen fonódik bele pár szál a világháború nagy viharából. Sakk partija elvesztésén kesereg valaki, mikor megkezdődik egész országunkat elveszejtő hadakozásunk. Németek kegyetlen erőszakoskodása alatt bosszút fogad a magyar katona, melyet a legelső németen fog kitölteni. A legelső németet megsajnálja és kenyeret ad neki. Egy félnék tisztet katonakórházban hősi halált halt menyasszonya tesz hőssé. Sokszor olvassuk ezt az elbeszélés kötetet, mint ahogy sokszor eldaloljuk a megszeretett éneket, a bánatot épűgy, mint a pattogó csatadalokat. Mindenki ujra éli, maga éli át a dalt épűgy, mint a szép elbeszéléseket. Csűrös elbeszélései nagyon szépek, és meghódítják a magyarnak a szívét. —ig.

A FÖLD ÉLETE. *Irtá Raoul Francé.* Fordította Vadász Elemér. Pantheon kiadás. 1925.

Legelőkelőbb, legnemesebb és legférfiasabb tudománynak nevezi a könyv egyik fejezete a geológiát és csillagászatot, mert mindkettőben van valami hősies és nagyvonalúság. Valóban olyan érzés fog el az olvasás alatt, mintha füstölő kráternek állanánk a szélén valamelyik tűzhányó hegynek a tetején. Megállapításai és következtetései súlyosak, majd hogy agyon nem zuzzák a kis embert. „Földünk eddigi életét egy napnak véve, az egész nap eltelt élet nélkül — mondja a könyv — csak úgy este 7 óra körül észleljük az élet első nyomait, az ember csak a nap utolsó másodpercében jelent meg.” — Rettenetes erők mozgását mutatja be, melyek bazaltoszlopokat hoztak létre. Elsíratja a tűz démonát, mely annyira kimerült már, hogy talán meghalnak is tekinthetnénk, ha 300 kürtön át nem gőzölgne ma is. Nagy érdeme ennek a nagy tudománnyal megirt könyvnek, hogy művészi regényírói tollal dolgozza fel az óriási mezőt. Megtudjuk, hogy a föld 100 mázsányi gyémántjához mennyi vér tapad, hogy a föld nagy része aranyból kell, hogy álljon, másként nem lehetne olyan nagy a föld fajsúlya, beszél az aranygyapju történetéről, megtudjuk, hogy több só van a tengerek vizében, mint amennyi hegye van Európának és Északamerikának. Detektív módjára dolgozik és minden Sherlock Holmesen tútesz a jelekből való következtéseiben. A hullámverés moraja szemében érthető beszédé válik. A vándorló hegyekben bemutatja a csudát, melyben Mohamed kételkedett. A haldokló hegyekkel kapcsolatban beszél a biedermeier kor hegyi festészetéről és a síkságok szépségéről. Megismerjük a növényvilág hatását a földkéregre, hogy milyen hidraulikus gépeket készít a fűszál. Röviden elmondja a mai tudományos nézeteket a cro-magnon, a maueri emberről és a neandervölgyi koponyáról. — Nagy érdeme a könyvnek, hogy a magyar térképet nagyon ismeri és sive-sen használja illusztrációkul. Örömmel olvastuk a lapokat, melyek bebizonyítják, hogy „az ásványtan uralja a történelmet, nemcsak gonosz tettekben, haszontalanságokban, emberi gyengeségekben hanem azokban a nagy dolgokban is, melyek a világtörténelemmel kibékítenek és végeredményben örömet okoznak.” Sajnáljuk azonban, hogy az ember megállapításában egy ilyen nagyszerű megállapításokat végző ember annyira cinikus, pogány álláspontot képvisel. Az utolsó lapok, melyek se-hogy sem tartoznak ehhez a nagyszabású és hősi munkához, nagy lelki gyávaságot és ürességet árulnak el. Raoul Francé több volna, ha könyve evvel aki fogásolt pár lappal kevesebb volna. —ig.

Küldje be előfizetését

az első számban mellékelt csekk lapon vagy minden postahivatalban kapható üres csekk lapon, melyre ezt kell írni:

Sylvester-nyomda Tahitótfalu 39 993

CSÁSZÁR ÉS LELKIPÁSZTOR. *Elbeszélések. Irta: Hegyaljai Kiss Géza.* Miskolc, 1926. Magyar Jövő Nyomdaüzem és Lapkiadóvállalat Rt. kiadása.

A költő, prédikátor és történetíró Hegyaljai Kiss Géza után élénkbelép az elbeszélő is. Akik eddigi munkássága alapján ismerik őt, kíváncsi érdeklődéssel veszik kezükbe gazdag termésének ez újabb gyümölcsét és talán nem csalódom, hogy velem együtt ezen a téren itt még erősebbnek látják szerzőnket, mint irodalmi munkásságának bármely — igen szép eredményeket felmutató — ágaiban.

A kötet címét az első elbeszéléstől kapta, mely igen rokonszenves színekkel rajzolja meg II. József császárnak az egyszerű református lelkeszsel való találkozását és ezzel kapcsolatban a megvaszói templom-torony felépítésének történetét. A többi elbeszélések nagyrésze szintén *történelmi-tárgyú*, sok van azonban közülök olyan is, amely a nagy és méginkább a kisemberek nyomorúságát, küzdését, vergődését: az életnek sok látható és eltakart fájó sebeit ábrázolja. Hegyaljai látó szemekkel figyeli az életet és az embereket. Látja, érzi, tudja, hogy minden ember küzd és keresztet emel; boldog, ha a kereszt súlya alatt győzelmes harcosokra találhat és megérti azokat, akiknek élete abbamaradt, megcsönkült. Alakjainak legnagyobb részét a magyar Hegyalja vidékéről veszi és egyszerű történetek, jelenetek keretét közöttük mutatja meg, milyen hőslélkü az az egyszerű magyar népgyermek, aki ott él eltakarva, eldugva és mégis az egyetemes élethez szorosán odanőve, annak, — és főleg a magyarságnak — értékes, szerves része és darabjaként. Háború és béke, szenvedés és öröm, szerelem és halál, múlt és jelen és emberek reális alakjaiban jelennek meg előttünk — megrajzolva egy győzelmes, áldott, Istenhitben gyökeröző optimizmussal, amely különös erőt és zamatot, bájt kölcsönöz ezeknek az elbeszéléseknek.

Erőtlen és zamatot az elbeszélések stílusa is. Dicséri a szerzőt az is, hogy a legújabb magyar irodalom nagyjai által meggazdagított irodalmi nyelvet jól ismeri és annak formaalkotásait megfelelően kezeli és használja. Sokak véleményének óhajtók azért kifejezést adni azzal, hogy az író a „Császár és Lelkipásztor“-ral is büszke örömet szerzett magyar kálvinista testvéreinek, szaporitva azon író és költő-papjainknak számát, kik a magyar irodalomban tisztességes helyet érdemeltek ki maguknak. M. A.

TESTÓRSZERELMEK. (Regényes korrajz Kisfaludy Sándor életéből.) Irta Darnay Kálmán. A két Kisfaludy, kikkel nemzeti irodalmunkban jelentős korszak kezdődik, mielőtt igazi írókká lettek, végigkóstolták koruk minden örömet és bánatát. Kisfaludy Sándor, az idősebb testvér pozsonyi diákévei után felkerül Bécsbe a magyar nemesi gárdához. Ósapja a Rákóczi harcokban még a kurucok rettegett vezére Csobánc várában, az unoka már a Burgban teljesít udvari szolgálatot, jelmezeket rajzol a főhercegnőkkel, hegedül Amatiásán, olykor a kurucok til-

tott harci riadói szólalnak meg nyirettyűjén. Szabad óráiban Bessenyei példáján írogat, műveltségén elámulnak angol főurak. Diákcsinnyekhez hasonló esetekben vesz részt, majdnem belekerül Martinovitsék mozgalmába. Popogós nevű és csizmájú magyar nemesi testőrök közt elsővé lesz, csak a gárda alkapitány, Splényi báró irigy rá. Az udvaronc arisztokrácia züllöttsége és a hadjáratban megismert olasz asszonyok romlottsága mégsem ragad át rá, még a híres spanyol táncosnőhöz: Medina Máriához való szerelmében is van valami magyaros szépség és eszménység. Az udvar pletykáiban, párbajban, kalandokban mindig hős testőr olyan szívesen lesz törpe unokává a nagy-mama közelében. Bécs idegen és fülledt levegője után megcsapja a Balatonnak szele. Puffognak a szüreti mozsarak Badacsonyan. A kiközösített testőr elvesztette élet célját, mikor a XVIII. század utolsó farsangján, ahol előttünk pompázik a verbungós, az incselkedő, a friss-magyar, a fakadó empirikornak ajándéka számára Szegedy Róza, aki életcélhoz számára és akinek íhletésére megszületik a *Kesergő szerelem* és a *Boldog szerelem* a Bécsnek örökte hátat fordító Kisfaludynak a lantján. A hanyatló rokkokornak a császárvárossal kacérkodó, de önmagát mégis csak ithon megtaláló magyar nemes szokásaival, öltözetével, hibáival és erényeivel, bánatával és örömeivel, művészi tollal, rengeteg tudásával rajzolta meg Darnay Kálmán, a sürengi múzeumnak igazgatója. Hogy milyen gazdag volt színekben, érzésekben az a kor, azt élvezzük meg ebben a díszes műlapokkal ellátott könyvben, mely a *Pantheon* kiadásában jelent meg. —ig.

ERDÉLYBŐL JÖTTEM. Irta Szilágyi Béla: Budapest, 1926 Bethlen-kiadás 264. oldal. Erdélyből jött. A Dunántúl a „Rodostója.“ A „haldokló tarogatók“ bús szavával sirja el „székely könnyeit.“ „Modern székely legendákban“ éneklí meg a közelmúlt minden gyászát, a jelen minden átkát s a sokkal tartozó, reményteljes magyar jövőt. Irredentája a nagy meg emmissió megrendítő sikolya és egyúttal a jobb jövő megdöbbenően bizó reménye. Ilyen végtelket megszárnyaló gyász és bizakodás csak azokat tölti be, akik személyesen átélték a nagy világgés minden magyar dicsőségét és megalázó szegénységét. Az ilyeneknél meg lehet értenünk azt a mérhetetlen gyűlöletet, amely véres bosszút kiált, mert kétségbeesetten állapítja meg, hogy „minden elvesz, ha nem lesz többet Erdély,“ de a következő sorban már szent hittel kiáltja világgá: „... most már nemsokára újra nagy s dicső lesz magyarok hazája.“ Könyve a nagy magyar tragédia lánghetűkkel írt naplója. „Vert hadak nyomában“ című verses elbeszéléseiben a székely hadosztály véres napjait éneklí meg. Ket egyfelvonásos jelenetben pedig az erdélyi magyarság élet-halálharcát tárja tragikus valóságban elénk. A behavazott május“ ciklus ifjúkori verseiben, mint sokat ígérő *lírikus* áll előttünk, ám a nagy eseményekkel vert élet viharában az *epikussá* lett költő tolla az ifjúkori lélek tűzével gyújt. Igazi irredenta. Kötetét nagy honfitársának, Ravasz László püspöknek ajánlja. (á. b.)

JÓ AZ ISTEN! Irta Ince Gábor. Sylvester kiadás 1926 Ezen a címen egyik legfiatalabb, de egyúttal egyik legégyénibb és legérdekesebb íze-hirdetőnk adja közre a legutóbbi hónapokban tartott prédikációit. Beszédei építő, gondolatokban gazdagok, alakilag is irodalmi színvonalon állók. Bizonyos nyílt szókimondás, bátorság jellemzi őket, de ez sohasem visszafeszítő, mert stílusának megvannak azok a finomságai, amelyek az érdességtől megóvják. Sokszor szokatlan, de mindig megkapó világitásban tartja az evangélium nagy igazságait. Hozzáértéssel nyúl olyan bibliai részletekhez is, amelyek bibliai kortörténeti ismeretét is próbára teszik s általában tanultság és olvasottság jellemzi az írásait. Nagy munkabírasu, sok színű lélek. Sokat dolgozik nagy elfoglaltsága mellett is. Nyugodtabb léttel, okosabb ökonomiával még többet, még értékesebb munkát végezhetne egyházi irodalmunk hétszükségtendő mezőin. Ezt a kötetét különben, mint építő, gondolatokban gazdag, eszméltető munkát nagy szeretettel ajánlhatjuk egyházi hivatalos és világt olvasóinknak egyaránt. (á. b.)

EGY JÁMBOR LÉLEK TÖRTÉNETE. Irta Wells H. G. KIPPS. Pantheon Bp. 1926.

Wells egyike a legolvasottabb íróknak. Közkeveltségének magyarazata ötletes meseszövege, eleven előadása és nem másodsorban az, hogy regényeiben maga az élő társadalom jelenik elénk minden szép és fonák formájával. Kipps is az angol társadalmi élet eleven képe. Fő alakja a jámbor-lelkű Kipps Artur, aki a legalsóbb társadalmi rétegből egy véletlenül rátalált, de jogos örökség lendítő erejével emelkedik az előkelő társaságok világába. Az író előttünk indokolatlan beállításban, a YMCA (Ker. Ifj. Egyesület) egyik titkárának társadalmi szokásokra kioktató *illemkönyvet* ad a kezébe (pedig ott tudunkkal az *Élet igazi könyvét* szokták a fiatalembereknek ajánlani.) Am ez sem lehet a számára elegendő segítség ahhoz, hogy otthonos legyen előkelő barátai körében és szinte megváltás rá ügyvédjének a könnyelműsége, aki elkártyázza a vagyont s annak csak kis töredékét tudja neki visszaadni. A nagy kiábrándulás után komoly munkás élethez kezd, meggazdagodva egy nagy tapasztalattal. Megszivlelendő tanítás: a boldog és nyugodt élet titka nem a pénz. . . . Az örökké tanító Wells regények közt, melyek bizonyos tekintetben hasonlítanak Verne Gyula munkáihoz, a fizika, kémia, biológia, csillagászat világában jártában képzelt erőket szinesíti, tudásunkat gyarapítja. Nyereség ez a regény, melyben kifejezett erkölcsi tanítást dolgoz bele a társadalom kifigurázott rajzába. (GIUS)

HAZAMENTEM. Irta Szilágyi Dezső. Hátrahagyott versek. Budapest, 1926. Bethlen G. Irodalmi és Nyomdai Rt. kiadása. 187 oldal.

Szilágyi Dezső, a fiatalon elhunyt poéta hátrahagyott verseiben Istenáldotta, gazdag lélek tárja fel előttünk kincses világát. Befelé tekintő, mélységeket kereső lélek. Aki vele együtt akar az életre ráfigyelni, annak szeretnie kell a szemlecsukott csendet. Nem a felszínen, nem a külső világban keresi és látja az életet, hanem az igazi valóságnak azokban a mélységeiben, amelyeket a látható természeti világ sűrű fátyolként takar. Ezért figyelmezteti is, akik ezeken a ritkán járt utakon társaiul szegődnek, hogy „*elhunyt szemekben van az élet nyitva* . . .”. Nem a finomkodó, ellágyultan halkszavú poéták közé tartozik. Hangja az erőteljes zengésű, nemesen tiszta líráé, amely férfias lélekkel mondja el nagy magyar bánatát és reménykedéseit, tépő kétségeit és megilletődött sejtéseit. Azok közé a költők közé tartozik, akikről nem tudunk egykönnyen megválni és azok közé a barátok közé, akik azért ölelnek másokat magukhoz, hogy jobbakká tegyék őket. — Szilágyi Dezső ifjan, korán „hazament.” Költeményeit íthagyott barátai szedegették össze, hogy bennük még többen élvezhessük örökké tartó, nemes barátságát. á. b.

A SZOCIÁLIS ESZMÉK FEJLŐDÉSE A MODERN SZOCIÁLIZMUSIG. Irta Dános Árpád dr. és Kovács Gábor dr. A Pantheon Ismerettára XII—388. lap. 1925.

Pesten jártakor csak épen egy pillanatra engedtek a brit birodalom volt szociálista miniszterelnökéhez Macdonaldhoz a Hungária foyerjában. Három kérdésem közül kettőre azonnal választott.

— Do you read your Bible? (Olvas-e Bibliát?)

— Of course! (Természetesen!)

— What do you think about the coöperation between your party and the Christians? Is it possible? (Lehetséges-e együtt működni a szociálistáknak és a keresztyéneknek?)

— Of course! (Természetesen!)

A nem vallásellenes Macdonaldal való beszélgetésem után vettem kézhez Dénes Kovács szociálistaműséről szóló könyvét, mely ugyanazt mutatja be évezredek során, hogy a szociális kérdés csak akkor vallásellenes és pusztító, ha vallásellenes emberek nyomják rá a maguk bélyegét. Épen a legvallásosabb emberek lelkét égette legjobban minden időkből a megoldatlan szociális kérdés; megfordítva is lehetne mondani: azok félnek legjobban ettől a kérdéstől, akiknek kevés a hitük és életük messze van a keresztyénségtől.

Dénes-Kovács könyve hézagpótló a magyar irodalomban, ahol eddig alig ismertünk (Földes: A szociálistaműs, Medveczky) tárgyilagos és nem az osztályharc élesítése érdekében írott dolgozatot. Ez a könyv az aktív világ klasszikus szociálistaműs mellett bemutatja a vallást is, mely nélkül soha sem született volna meg sem az utópisztikus sem a természetjogi, sem a rációlistikus vagy az agrárszociálistaműs. A tisztábban látásnak jegyében írott könyv bátran következtet, nem tagad le kézzel fogható dolgokat, de ugyanakkor merészen szemébe néz a szociálista legendáknak is, le meri írni a nagyhangú vezéri szövegek megettéi képet, kimondja, hogy minden bajnak, osztályokra tagoltságnak főoka az emberi természet tökéletessége, amit bűnnek nevezünk. A legtökéletesebb álom sem ölthet testet addig, míg az ember meg nem változik. Szegény és gazdag, tőkés és munkás ellentét minden rendszerben meglesz. Nem a kenyér vagy a kényelem, a nyolc órai munka, vagy a gyermekek nehéz munkától való eltiltása fogja csak és kizárólag meghozni a vágyak teljesedését, hanem magasabb ponton, a vallásban való találkozás. A Bibliát olvasó Macdonaldoktól sokat vár a világ, talán még azt is, hogy lesznek Krisztust hívő keresztyén szociálistaműsok magyar földön is.

Dános Árpád és a korán elhunyt Kovács Gábor hatalmas könyvét érdemes mindenkinek elolvasni, megismerjük minden részletében a szociális eszmék történeti kialakulását. Keresztyén ember szívesen ismeri meg a mozgalom történetét, eszméit, mert minden keserű tapasztalata mellett is hiszi, hogy a magyar ker. munkásság meg tudja különböztetni az esetleg sok hibában leledző ker. egyházakat a keresztyén vallástól, mely nem egy mindig a látható egyházak képviselőivel, intézményeivel, közvéleményével. — ig.

Bartóky József: Forgács. Ára 50.000 K

ÉLETEM ÉS MŰKÖDÉSEM. *Irta Henry Ford.* Atdolgozta és bevezető tanulmányokkal ellátta Balla Antal. Budapest, 1926. Légrády-nyomda és Könyvkiadó Rt. kiadása.

Mindig szomorú volt a szívem, amikor a háborúból hazakerülve azt kellett látnom, hogy a legmegáldottabb magyar földeket milyen szármalasan karcolgatták meg azokkal az ekékkel, amelyekbe leromlott, életunt, düledező lovakat fogott be az itthonmaradt felmentettek serege. És mégis: volt kenyér. Puha, áldott fehér kenyér! Legyen Istené a dicsőség érte! Ez alatt pedig az történt Angliában, hogy a „Fordson“-traktorról termővé változtatták át a földet. A kiéheztetés réme elvonult a fejük felől. Nem kísérleteztek tehát, hanem a „Fordson“-traktort egyszerűen befogták a diadalszekerükbe. Végigszántották vele Angliát.

A Ford könyve meséli ezt el. Mi Angliáról sem tudunk valami nagyon sokat, de Amerikáról még kevesebbet. Az idevágó ismeretünk csak olyan moziban felszedett műveltség. Egyik-másik amerikai drámából felénk közeledik a felhőkarcolás utca, az ottani szédületes életből néhány moziatrükk, bárgyu burleszk darabokból amerikai élcelődés (amelyen ott jóízűen nevethetnek) ennyi az egész. Néha meggazdagodik ismeretünk folyóiratok képeivel, szenzációs ujságcikkekkel. De ez nem: Amerika.

Ford könyve ellenben az. Egy darab Amerika! Olyan valaki írta, akinek a neve kultúr és nemkultúr világban egyaránt ismerős. Milliomosok fejedelme ő, aki nem titkárjával iratja meg életét és működését, hanem maga veszi kezébe a tollat. A világ legnagyobb ipari vállalatának megteremtője bemutatkozik, mint író. A könyvnek ez is egyik érdekessége.

Igaz, hogy: ha más címet adott volna könyvének, magyar földön még olvashatóbb lenne az. Pl.: ha arról szólna, hogyan lehet rövid idő alatt gazdaggá lenni. Mert a gazdagságtól nagyon kevesen írtóznak. Ő azonban nem ezzel a céllal vette kezébe a tollat. Ez a gondolat távol állott tőle. Magasabb eszmények lebegtek előtte. Tanítani, lelkesíteni akar. Az életét és működését, mint pompás illusztrációt adja a bámuló világnak, hogy megszerezhezzük a munkát, amelylyel nem meggazdagodni, hanem szolgálni és pedig: az emberiség javára kell szolgálni elsősorban! Minél többet és minél olcsóbban termelni: nem lehet ennél egyszerűbbnek látszó gondolat a világon. A városvégi, szegény szatócs is épen olyan jól tudja ezt, mint Ford. De ezzel meghódítani a világot, átrohanni vele Európába, a haladás útjait kiszélesíteni: igazi amerikai teljesítmény. Sok dicsőséges gondolat azért hull a sirba, mert rettenetes sok a csüggedés. Megijedtünk. Visszariadunk. Ford szerint pedig semmit sem szabad lehetetlennek tartani. Dolgozni és mindig csak dolgozni! A munka mindenütt érték. A falusi eszmadia műhelyében épenúgy, mint Fordnál. Az igazi demokrácia nem üres

fázis. Nem jelszó. Hanem ragyogó gondolat, amely akkor lesz tényé, amidőn mindenkit megbecsülünk és egyenlő kilátásokat nyújtunk mindenkinek képességeinek mértéke szerint.

Ford könyve: üzenet. A magyar ifjuságnak. Mindnyájunknak. A gimnáziumok ifjúsági könyvtáraiban ott kellene lennie. Mert elsőrangú ifjúsági könyv, amelyből az öregek is tanulhatnak. Csüggeteg ifjúsággal nem lehet nagy dolgokat termelni. Az amerikai viszonyokat nem plántálhatja át magyar földre. De nemzetünk mai szomorú megpróbáltatásaiban gyakorlatiasságot, kitartást, mozgékonytápot, nagy elhatározásokra késztséget tanulni, vagyis: egy kis amerikaiasságot: nehezen volna kárunkra!

A könyv: egy darab amerikai élet.

Balla Antal kitünő munkát végzett amikor átdolgozta.

B. J.

A MAGYAR NEMZET ŐSTÖRTÉNETE 899 ig. **A MAGYAR NEMZET HONALAPITÁSA** 896—997. *Irta Karácsonyi Janos dr.* A kitünő történetíró élte alkonyán fogott a nagy vállalkozáshoz, a magyar nemzet története megírásához. Ennek két vastkos füzete jelent meg a fenti címek alatt. Mindakettő Nagyváradon. Az I-ső 1924-ben 100 oldalon. A II-ik 1925-ben 94 oldalon. Kapható Csonkamagyarországon is a Studiumnál, s más könyvkereskedésekben.

Az I-ső füzete a magyarok őstörténelmével foglalkozik s a következő, részben feltűnésteltő megállapításokat tartalmazza: A magyar nem ázsiai nép, nem is lakott soha Ázsiában; nem tartozott soha a török fajhoz és nyelvében csak kölcsönszavak vannak a töröknyelvből; a magyarnak semmi köze a hún nemzethez, lehetett alattvalója a húnnak, de vele se nyelvi, se vérségi összeköttetése nem volt; a magyar csak közvetett alattvalója volt az 550—634 években az avarnak, de különben se nyelvi, se faji rokonság nem fűzte hozzá; a magyar közvetlen alattvalója volt 453—710-ig az onagur (tiz ugur) nyelvű török nemzethez, de ennek harcokból megmaradt töredékét 710 után végleg magába olvasztotta s így a nyugati törökséggel némileg vérségi összeköttetésbe jutott, nyelvében pedig mintegy 200 ugur szót átköcsönzött; a magyar adófizető és segédsapatokat nyújtó alattvalója volt a kázir kagánnak 710—863-ig, de különben önkormányzata volt; a magyar soha se volt zsidó, se mohamedán vallású, mert mielőtt e vallások a kazirok között elterjedtek volna, s így a magyarsághoz eljutottak volna, a magyar kénytelen volt a kázir birodalomból kimenekülni; a magyarok 863—896-ig tartózkodtak Atilközben.

A II-ik füzeten nem kevésbé érdekes igazságokat hirdet az illusztris szerző. Például, hogy az alföldre bevonuló magyarok itt valami lakatlan bőzöt országot találtak, amelyet nem kellett elfoglalni, csak megszállni. Hogy Szvatopluk akkor már nem élt, fia II. Mojmir a magyarokat szövetségeseinek nyerte meg. Mikor aztán ellenségét a magyarok segítségével megverte, akkor megtámadta

a magyarokat De csuful járt. Szőnytől délre megsemmisítő vereséget szenvedett Arpádtól. De ez 905-ben, tehát jóval a betelepülés után történt. Ugy szintén döntő vereséget szenvedtek a betolakodó bajorok is 907-ben Pozsonynál. De ez mind a már meglevő haza védelmezésében történt olyan ellenséggel szemben, aki ezen a területen egy talpalatnyi helyet se birt. Kimutatja Karácsonyi, hogy a kalandozásokat nem jó kedvükből tették a magyarok, illetve egyes vállalkozó harcos alakulatok, hanem a trón felett villogó fejedelmek, grófok hívták, s fogadták fel őket, mint zsoldosokat. Különösen illik ez a németországi betörésekre. És nem voltak zordabbak és kegyetlenebbek, mint a német, lengyel vagy fehérhorvát zsoldosok. Az augsburgi vereség után csak azért nem mentek többé Németországba, mert I. Ottó császár 955-ben saját belső ellenségein is diadalt aratván, egyetlen német uralkodó sem mert vele szembe szállani. Tehát nem lett volna, aki hívja a vállalkozó magyarokat se.

Mindkét füzet végén a „Jegyzetek”-ben pontos hivatkozás történt a forrásokra. s az első kötet végén 3, a II. végén 1 értékes térkép melléklet van.

Nagyon melegen ajánljuk e művet minden magyar embernek. Szerző valóságos állításai évezredes előítéleteket döntenek meg. Várjuk a további füzeteket s Isten áldását kívánjuk a nagy tudós munkálkodására.

Cs. I.

A LIBERALIZMUS TÖRTÉNETE, gazdasági és politikai tanításai Irta Balla Antal.

Öszintén szólva, nem tudjuk, hogy ez a könyv miért íródott? A trianoni béke által lélekben, testben megkínzott magyarságnak u. i., melyet ezenkívül azóta egy lelkiismeretlen napisajtó izgat szüntelenül, arra volna szüksége, hogy irányelveket kapjon, melyek megmutatják neki az egységes jövődjét. Azokra a sajtótermékekre is néz éhező lélekkel, melyek ki akarják vezetni mostani szomorú helyzetéből. Egy olyan könyvtől is, mely a liberalizmussal foglalkozik, azt várjuk, mondja meg világosan: a liberalizmus-e az a jel a jövődjünk egen, melyben győzni fogunk, vagy ép az a zátony, melyet hajónkkal mindenáron kerülnünk kell? A beteget t. i. akkor szereljük igazán, ha nem neutralis csapokat adunk be neki, hanem orvosszert, mely gyógyulást jelent a számára.

Balla Antal nem tör lándzsát sem a liberalizmus mellett, sem ellene, sőt nagyban ingadozik. Mert míg egyfelől lelkesedik érte, másfelől megállapítja, hogy sehol nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Sőt arról is lehetne beszélni, hogy talán levitézlett hatalmasság csupán s a háború utáni általános reconstructio erőt egy más forrásból kell várunk.

Azt hiszem, ez az ingadozás azért van, mert nem elemezte kellőképen azt a valamit, mit liberalizmusnak nevezünk. Megállapítja, hogy a liberalizmus az individualizmuson épül fel, tehát nem egyéb, mint az egyén jogainak realizálódása a politika és gazdasági élet mezején. Ez a liberalizmusnak azonban csak egyik oldala lehet. A másikon feltétlenül ott kell lenni a felszabadult, jogaihoz jutott egyén kötelességeinek. Lehet, hogy maga a liberalizmus is azért jutott zátonyra, mert ezt az oldalát egészen elhanyagolta. Táplálta még helytelenül is a zászlója alá állottak lelkének egyik felét és nem adott semmit a másik félnek. Miért? Mert eifelejtkezett arról a szellemi áramlatról, illetve azon szellemi áramlattól nyert alkatrészeiről, melynek nagyjában a létezését közzözhette: a reformációról. A reformáció egy igen nagy kincsét dott az emboriségnek, melyből nemcsak a jogok olvashatók ki, hanem nagyon szépen a kötelességek is: a bibliát. A liberalizmus élhet, virágozhatik ott, hol a biblia

emlőiből táplálkozik és érhet el igen szép eredményeket is, mint Angliában, Amerikában, általában a kalvini reformáció szerint élő államokban. Elkorcsosul azonban, mihelyt a biblia nem táplálja. A liberalizmus a biblia lelke nélkül az a szekér, melyből kihalt az irányító gazda s a lovak nála nélkül ragadják szép vetéseken s kerteken keresztül mindenfelé. míg majd végül nemcsak a vetések és kertek mennek tönkre, hanem maga a szekér is összetörik.

Nagy hibája volt a liberalizmusnak az is, hogy nem fordított elég gondot az iskolákra, a nemzet széles rétegeinek nevelésére. E hanyagság természetes következménye az lett, hogy bibliai lelket nélkülöző műveltebbek politikailag és gazdaságilag is leigázzák azokat a rétegeket melyeknek elmaradottságuk folytan egyetlen fegyverük sem volt a művelt, raffinált erők támadásainak visszaverésére. A zsidóság nagy előnyomulását is azzal lehet magyarázni, hogy míg egyfelől semmiköze nem volt az evangélium áldott lelkéhez, másfelől viszonylag sokkal iskolázottabb volt, mint pl. azok a magyar rétegek, melyek elmaradottságának, kellő előre nem látásának gyors meggazdagodását köszönhetette. A liberalizmushoz hozzátartoznak tehát a magas színvonalú iskolák, melyek kellő műveltséggel és szükséges előrelátással ajándékozzák meg a lakosságot. Politikai tekintetben is csak addig érvényesülhetnek a liberalizmus eszméi, amennyire az iskolák a népet előkészítették. „Veszedelemes és céltalan ajándék a szavazati jog olyan embernek, aki műveletlen maradt.” (Wells.)

Szó sem lehet arról, hogy liberalizmus levitézlett volna, csak elkorcsosult, hülsen lett nemző szellemhez. Egészségesen feltétlenül övé a jövő. Nem is várhatunk más irányattól fejlődést, áldást, mint amely az egyénre épít. Sem az abszolútizmus, sem a szocializmus nem a jövő irányzatai. A liberalizmus korcs hatásait le kell nyiesni és hiányosságait kipótolni s nekünk feltétlenül ott van a helyünk annak a zászlója alatt. Balla ezt nem meri kimondani, valószínűleg azért, mert amit most e név alatt lát, neki sem tetszik. Nekünk sem. Az nem is liberalizmus, hanem valami veszedelmes keverék, melyet felületes és gonosz hatalmak készítettek. A könyvet szép stílusért és a őrtenelmi részek gazdag, jól rendszerezett anyagáért is, nagyon megszerettük.

—zj.

PROTESTÁNS ÁRVAHÁZI KÉPES NAPTÁR
Szerkesztő Lamperli Géza. 160 lap.

Mindig meghatottság fog el valahányszor a két magyar evangéliumi egyház Árvaházára gondolok, az utolsó felszázad leghatalmasabb lelki épületére. Lehet, hogy a főváros tündérpalotákat emelt azóta, de nincs egyetlen olyan szép és anyyira keresztyéni fal még a templomi között sem, mint az Árvaház. Ugyanilyen gondolat terjeszti rám ágas bogas lombját, mikor ötvenkettedik naptárát a kezembe veszem. Nagyon nagy szeretet és nagyon nagy hűség szedte csokorba az írókat és írományaikat, hogy a megszokott stílushoz ragaszkodva gazdaggá tegyék azoknak a szívét, akiket a könyörülő szeretet, az árvákra gondolás, minden esztendőben legalább egyszer a kalendárium vásárlás napján összehoz a nemes szándéku, szép munkát végző társasággal. Aki ezt a naptárt beszerzi ketős hasznát látja: az árváknak is juttat valamit és a változatosan bőséges tartalom neki is gyönyörűséget szerez.

(vers.)

CSÜRÖS ZOLTÁN

A fejedelem bujdosik

Elbeszélések. Ára 40.000 K.

HARDIGRAS. *Gaston Leroux* regénye. Fordította *Peterdi István*. Pantheon kiadás. 1926. 402 lap.

Az erkölcsi fogalmak épügy, mint a társadalmi osztályok egymásba olvadnak, a jó nem feltétlenül jó, a rendőrség nem tökéletesen megbízható, a csavargóról kisül, hogy hercegnek a gyermeke; minden szín és adottság könnyen átfolyik az ellentétébe. Valami zürzavaros világ ez, melyből kiemelkedik a jóságnak és idealizmusnak védelmében a titokzatos csavargó. Tréfál, játszik, fenyeget, kegyetlenkedik. Rabló romantika az egész regény, mégis minden mozzanata lépés az erkölcsinek diadala felé. Egyetlen szó sem árulja el, hogy ez a célja, mégis ide vezet. Becsapja a könyv azokat, akik idegizgalmat várnak tőle avval, hogy ennél többet ad; meglepi azokat, akik érdeklődve veszik kezükbe, hogy hadd lássák mi kell a detektiv és ponyvairatok közönségének, mert megtalálják a jó közép-utat a nagyon érdekes és az építő betű között. *K. G.*

KERESZTYÉN CSALÁD KÉPES NAPTÁRA. Szerkeszti *Tildy Zoltán* 176. oldal.

Uj, fiatal vállalkozás. Még nincsen stilusa; stilusa az, hogy évről-évre növekedjék, izmosodjék a szükség és kívánságok szerint. Egy néplapnak a kiegészítője, vagy egy néplap az eredménye, melyben folytatódik szelleme és írónak gárdája egész esztendőn keresztül. Mindkettőnek programja a magyar református egyház renaissancea, melyet úgy gondol el, hogy minél több lelket megmozdít a nyomtatott betű erejével. Az ujságnak több mint huszezer előfizetője van, naptár pedig félszázezer példányban jelent meg. A magyar népben, az ezelőtt 350 esztendővel megjelent első lőcsei kalendárium óta, különös tisztelete, mondhatni egyeduralma van a naptárnak, minden más könyv és nyomtatvány felett. Rangban a Biblia és a zsoltár után következik. Elsőrendű érdeke a magyar keresztyénségnek, hogy a nép kezébe kerülő naptár írónak tolla tiszta legyen és a cikkeik ne fertőzzenek. Mekkora öröm tehát, hogy ilyen kiváló két naptárt olvas a magyar nép tömege! (vers.)

ANNA VERONIKA. *H. G. Wells* regénye. 362. lap. Pantheon kiadása. 1925.

Sok férfi és asszony számára a könyv sem jelent többet, mint a cigarettázás. Egész napját betölti anélkül, hogy élvezné, de azonnal fájdalommal nélkülözi, mihelyt nem szivhatja magába a füstöt vagy a betűket. Sok regényíró végeredményében nem végez nemesebb munkát, mint a dohánygyár: a fogyasztók szájizéhez alkalmazkodik és abból él.

Az igazi regényírókkal másképp vagyunk nekünk kell hozzájuk alkalmazkodni, fáradtsággal, fájdalommal kell figyelniük szavukra, mikor témáikkal ostoroznak, javitanak, felfedező utra visznek, fényképeket mutatnak be. Az angol Wells az embert minden oldaláról és minden problémá-

jával irgalmatlanul felboncolja. ANNA VERONIKA a XX. század női lelkét elemezi, bátran, de ugyanakkor kedvesen ír a női jogokról.

Ezt a regényt elolvasni többet jelent a könyv lapjainak számánál, mert minden gondolatát meg kell emésztetni, magunkévá kell tennünk, vagy állást kell foglalnunk vele szemben; mégsem tanulmány, hanem regény ez a munka, mely mindenkinek nyújt élvezetet is a tételek megfontolása mellett. (b. m.)

SADHU SUNDAR SINGH egy indiai apostolnak élettörténete. Németből fordította *Wallrabenstein J.* 76. lap. Keresztyén Könyvesház kiadása. Bp.

Az Apostolok Cselekedetei olvasásán támadt hasonló az a lehellet, mely az indiai nagy keresztyénnek csodálatos történetéből felénk árad. Olyan szokatlannak tűnik fel, pedig annyira egyszerű dolog, hogy Krisztus követői ma is tudnak hitükkel bámulatos dolgokat véghez vinni. Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz, a változás mibennünk van csupán. Ez a kis igénytelen könyvecske bár ébresztené fel a mai ember lelkében is a hitet, hogy hegyeket és bűnöket tudnánk elmozdítani helyükből!

Megjelent!

Mohácsi Református Emlékkönyv

A Mohácson tartott nemzeti ünnepek között méltán emelkedik ki szellemi gazdagságával és református egyháztársadalom hatalmas Református Emléknapja. Az emléknep ünnepi istentiszteletének — amelyet Baltázár Dezső, Ravasz László és Soltész Elemér püspökök végeztek — és az összes előadásoknak áldásait minden református családba el kell juttatni a Mohácsi Református Emlékkönyv által. Ára 28.000 korona.

RÉVÉSZ IMRE dr.

Mohács és a Reformáció

A kiváló történész hatalmas előadása a mohácsi vész és a reformáció viszonyáról. Ára . . . 3000 korona.

Gyermekek számára:

BENEDEK ELEK: Az én első könyvem

Most jelent meg gyermekeink legkedvesebb írójának a külső kiállításában is gyönyörű, tartalmában is igen gazdag, gyönyörködtető és építő könyve. Imádságok, szép mesék és versek változatos sora van benne. Szép kemény kötésben ára 50.000 korona.

BENEDEK ELEK: Mesemondó verses ABÉCÉ.

Müchelbeck Károly gyönyörű képeivel, kemény táblákon, nagy alakban, ára 56 000 korona.

AMUNDSEN

negyedszázadon dolgozott szakadatlanul, csüggedést nem ismerő, kockázatot nem tekintő energiával. Előbb hajón, szánon, majd repülőgép és léghajon folyt az ostrom a sark jégbástyái ellen. Végre az utolsó esztendő nagy-szerű előkészítő munkálatai után meghódolt előtte a titokzatos Sark. Amundsen, Ellensworth kapitány és Nobile ezredes birtokbavették az Északi sarkot Norvégia, az Unió és Itália számára. Amundsen és dicsőségben osztozó társai maguk irták meg győzelmes munkájuk és útjuk történetét, amely számot ad az expedíció technikai, földrajz, meteorológiai vonatkozásairól, és amelyből emelkedett hangulat, ifjú lelkesedés, férfias kitartás, csillogó humor árad. A magyar kiadás az eredeti norvég és angol kézirat alapján készült, elsőrendű famentes papíron és elegáns, tartós vászonkötésben disze lesz bármely könyvtárnak. 120 fénykép kíséri a szöveget, megragadó felvételek és éjjeli nap birodalmának csoda-világából. A magyar kiadást Gholnoky Jenő egyetemi ny. r. tanár rendezte sajtó alá.

Az északi sark meghódítása

A könyv fejezetei és szerzői:

1. Az utazás terve és előkészítése. Írták: R. Amundsen és L. Ellsworth. 2. Léghajócsarnok és horgonyzó tornyok. Írta: J. Höver főhadnagy. 3. Svalbard. Írták: R. Amundsen és L. Ellsworth. 4. A "Norge" útja a Sarkitengeren át Alaszkáig. Írták: R. Amundsen és L. Ellsworth. 6. A légi hajózás az Északi Jegestengeren. Írta: Riser Larsen kapitány. 7. Az időjárás és a sarki repülés alatt észlelt meteorológiai jelenségek. Írta: Finn Malmgren M. A. 8. A rádiószolgálat. Írta: Gottwald kapitány. Ez a páratlan érdekességű és értékű könyv egyetlen művelt családnak, egyetlen egyházközség vagy iskola könyvtárából sem hiányozhatik. Kedvező fizetési feltételekkel módot nyújtunk arra, hogy bárki megszerezhesse.

Két nagy magyar hősköltemény

KOZMA ANDOR

Turán Honfoglalás

Az ősi haza és a honfoglalás kettős nagy eposzával ajándékozta meg KOZMA ANDOR nemzetét. A hatalmas költői értéket jelentő műnek a leújtottság mai állapotában kétszeres missziót teljesítenek. Minden magyarnak ismernie kell az újabb magyar költészet e magasan kiemelkedő remekét.

A T U R Á N
ára fűzve 70.000, vászon-
kötésben 100.000, számo-
zott felbőr 175.000, egész
bőr-kötésben 250.000 kor.

A HONFOGLALÁS
ára fűzve 95.000, vászon-
kötésben 130.000, számo-
zott felbőr 250.000, egész
bőr-kötésben 350.000 kor.

SZIGETHY FERENC

SZAVALÓKÖNYV

Ez a könyv — bár a legteljesebb mértékben adja azt is, amit ígér, t. i. szaválásra alkalmas vallásos verseket — többet nyújt a címénél. Benne nemcsak a vas. iskolában, az ifj. egyesületben s a vallásos estéken való felhasználásra alkalmas anyag, hanem üde költészet is van. Családban, iskolában és ünnepélyeken egyaránt jó szolgálatot tesz.

A 60 verset tartalmazó 136 oldalas kötet ára 25.000 K

CZEGLÉDY SÁNDOR

A WAKEFIELDI LELKESZ

Goldschmith-nek világhírű finom humorral és mély kegyességgel megírt regényét tiszta szép magyar fordításban adja kezünkbe a fordító. A regény változatosága leköti a legélénkebb fantáziát és tiszta hívő lelke felüldíti az Istenben bízó lelket. Két kötetben ára 31.000 K.

A Könyvek Világában ismertetett könyvek jegyzéke

A Keresztyén Család Képes Naptára	18.000
Assisi Szent Ferenc Kis Virágai	21 000
A liberalizmus története. Írta Balla Antal	
FORGÁCS. Írta Bartók József	50.000
Kleotinosz. Írta Bárány Ferenc	10.000
A FEJEDELEM BUJDOSIK. Írta Csürös Z.	40.000
Bibliai Kézikönyv. Írta Czeplédy Sándor II.	30.000
Testőrszerelmek. Írta Darnay Kálmán	70 000
A soc. eszmék története. Írta Dénes-Kovács	80.000
Széchenyi Vallomásai. Írta Fekete-Váradi	175 000
Életem és működéseim. Írta Ford-Balla A.	125.000
Faust I. II. Írta Goethe-Kozma	75.000
Ha a háboru meghal. Írta Hegedüs Lóránt	50.000
Lélek és élet. Írta H. Kiss Géza	75 000
Az égő Oroszország. Írta Huszár Károly	150 000
JÓ AZ ISTEN! Írta Ince Gábor	25 000
Regélnek a muzsák. Írta Kallós Ede	62 500
Honfoglalás. Írta Kozma Andor	98 000
Szól a tárogató. Írta Kupcsay	50.000
Hardigras. Írta Leroux G.	55.000
Az öntudatos Kálvinizmus. Írta Makkai S.	
Izrael prófétái. Írta Mercier-Muraközi	35.000
A rejtelmes Alföld. Írta Móricz Pál	75 000
Vihar. Írta Podmaniczky Pál báró	35.000
Megnyílt szemek. Írta Podmaniczky Pál br.	35.000
Protestáns Árvaházi Naptár	20.000
GORA. Írta Rabindranath Tagore	70.000
A föld élete. Írta Raoul France	84.000
A MAGYAR BÁTAT. Írta Ravasz László	15 000
Sadhu Sundar Singh élete	5.000
A fájdalom embere. Írta Stalker-Viktor	75.000
A magy. prot. problémái. Írta Szabó Dezső	12.500
Miatyánk. Írta Szabó Imre	16.000
Erdélyből jöttem. Írta Szilágyi Béla	50.000
Hazamentem. Írta Szilágyi Dezső	50.000
A szentek szentjében. Írta Viktor János	37.500
Ighirdető poéták. Írta Vince Géza	20.000
Irodalmi lexikon. Írta Ványi Dézsi	500 000
Kipps. Írta Wels H. G.	70.000
Anna Veronika. Írta Wels H. G.	60.000
A pipacszinű dolmány. Írta Werner Gy.	50.000

Ezek a Könyvek Világában ismertetett könyvek kaphatók a Sylvester budapesti irodájában VII., Wesse'ényi-utca 53. (Telefon József 119—93.) Portó-költségekre a könyv árának 10% át kell beküldeni.

Leveleket, könyveket, megkereséseket Ince Gáborhoz kell küldeni.
Budapest, II., Margit-körút 54.

Kiadótulajdonos: Sylvester Nyomdai Műintézet

Felölös nyomdavezető: Lombár László

Nyomatott: Sylvester Nyomdai Műintézet, Budapest, VII., Wessélyi-u. 58